

המציפה

עתו שבועי

כבר עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה עם ההוספה הספרותית החדשית רמת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה . . . . . 7 כתרין
לחצי שנה 3.50
רבע 1.75

באשכנז:
לשנה . . . . . 8 כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על המצפה בלי ההוספה הספרותית אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי נדל השטח

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון שנ כתרין.

גליון בודד 12 הלר.

המשנה מקומו עליו לזודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם מקומו הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטריצה

"HAMICPE"

ul. Sw. Sebastyana 32. Kraków.

(בחיץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

Kraków, 14 Lutego 1908.

גליון ז.

הראקא י"ב ארר א' פ' הצוה תרס"ח.

מאמריו ב"השלחה" — אם על מאמר ראשי מאת איש כזה בעתון הרשמי של הארגוניזציא, המכלכל את קיומו בכסף השקלים של כל הציונים, ישתוק "המצפה" שמע מינה, כי כל הציונים מסכימים לדעות האיש החשוד הנ"ל, כי הסופרים העברים רק בפיהם יכריזו על התחיה ועל הרחבת שפת עבר, למען יפיצו בעם דעות באלה, להביא כליון חרוץ על היהדות.

עתה לא יכולנו עוד להתפטר מהובתנו. תקות ישראל ותחיתו יקרות לנו מכבוד עצמנו ומנוחתנו, יאמרו עלינו מה שיאמרו ועלינו להציל את הציונות מדבת עם, להסיר ממנו עקשות פה של שונאינו, המדיעים עתה תרועת נצחון באמרו: ראו עתה, הצדיקים והחסידים ידעו מיד במכמס ההריף מה היא מנמת הציונים ולא חנם התרימום והזחירו את העם מפניהם. עלינו לפרסם בזה את האמת, כי כל הציונים העברים התפלצו בקראם את המאמר הנ"ל, כלם — מלבד איזו צעירים, שטרם פלסו להם את דרכם, אשר כל מלה חדשה מפוצצת, המגרה את העצבים, יקרה להם מכל תקות ישראל וקיום העם היהודי — התמרמו על מערכת "העולם", כלם מהו בה זרבים כבר שלחו מהאותיהם אל הועד הפועל המצמצם לקלן ואלה שלא שלחו עוד מוכנים לשלוח.

ספק גדול הוא אם ידע העורך הראשי מר נחום סוקולוב את דבר פרסום המאמר ההוא ב"העולם". הוא יושב בקלן ו"העולם" נערך בברלין.

ביקמאן הבלבר בבית-המשפט, רוקשטיף הדירקטור של הבנק... ההמה ציונים? ... ששותים... א... א... שבת... שבת... — והוא מתחיל תיכף לומר — בדרך ד' יום יעמם לגי..."

התחלת הזמירות היתה כעין כריח כפני פיו של דור, אשר חש את המרה, שנזרקה בו להקניטו. שאיננו כן "האשכנזים ההגונים". הוא הרגיש צורך לעמד וללחום על דעתו, וישב שקוע בתוך עצמו ושותק. הנשים הלכו לחדר-הבשול, להביא מאכל אחר, והנכד הקטן, כשמעו את זקנו מזמר, התחיל גם הוא לומר בקול את שיר-הילדים הפולני "קראקוביצק"... ויתערבו שני מיני הזמירות ביהד, כמו הקוי של "מה יפיה"...

הזקן צובט כשחוק את לחי הנכד, וככלותו הזמירות, החל מזרוז: "זמר, זמר, ישמע הדוד ויאהבך..." "מאָו, מאָו" (אמור, אמור) מזרות גם יענטי פולנית את נכדה בשובה מחדר-הבשול. מתחילה האכילה, ורוד — אשר עצר המית רוחו בכח רב — שואלו מאין לו הזמר הזה.

"מן השקילה..." עונה הקטן בנצחון. "ילד צעיר, אך שרה'לי שני רשמתהו לשקולה בשנה זו... ובכל יום משננת היא לו את השעור בעצמה. בנותי הן מלומדות..." משמיעה יענטי בינתים. "איזו סדרא בשבוע זה?" שואלו דוד, והילד מבליט עיניים המהות.

להביט בהתאבקות שני מתחרים, להתענג פעם על מכמטאים חדים, על זלזולים וכזיונות, שאנשים מהוג ידוע משתעשעים בהם מאד. את השר ההתחרות הזה חפצנו למנוע, אף שהראינו כבוד למרי, כי אין עינינו רעה ב"העולם", כי חפצים אנו בהתפשטותו כמו בהתפשטות "המצפה", הלא הדפסנו מודעות "העולם", הלא מזכירים אנו כמה דברים בשמו, אף ש"העולם" אינו עושה כן.

אבל תוצאות שתיקתנו בשבוע שעבר הורונו, שהמא גדול נחמא להסתדרות הציונית ולתקות עמנו האמלל, אם נוסף להשות. שונאינו וגם בעה"ב המתונים, שאינם לא חברינו ולא מתנגדינו, כבר שפטו: אחרי ש"המצפה" שותק שמע מינה ניהא לו וראיה גדולה יש להם. אין "המצפה" שותק לשום עושה עולה, יהי רב וגאון גדול, יהי רבי גדול, שרכבות יהודים מעריצים אותו, יהי ראש קהל תקיף, שכני עירו רועדים מערתו, יהי גם פקיד רם, התופש מקום חשוב במדינה — את הכל יעביר "המצפה" תחת שבט בקרתו, אין נקי, ועתה פרסם "העולם" מאמר ראשי מאת איש, שאומרים עליו, כי הוא נמכר למיסיונרים, שאינו יכול לכתוב אף דבר אחר, מבלי רומם את מיסד הדת הנצרית או מתן עצה טובה לישראל — לעזוב את הרגל ולהשתמד, אחרי שאי אפשר לסבול עוד את עול הגלות ותקות הציונות היא כאופן היותר טוב תשועה לאחר מאות שנים וכה הסכל של העם היהודי כבר כשל והוא צריך לישועה מיד (ראה

"כך?! ומה? ההתאבכות אצל איזה צדיק?" שואל הזקן מאמין ואינו מאמין. "ענג — ממשיך דוד את דבריו — שכדאי לעזוב גם את הקוגל בשביל... היתה במוצאי-שבת אספה ציונית. אנשים רבואת התקבצו, ושם נשמעו דרשות נלהבות על ישראל ועל מצבו..."

חיצוי שומעת ונהנה. דאוריד שלה הוא אדם אחר ושונה מאיתם היהודים פה. הוא "דייטש" הוא ציוני... אמנם בברור אינה מבינה את מהות הענין הזה, אך ידוע לה, כי החסידים אינם ציונים, רק המתקדמים... אך הורנו לא נהנה מבריו. "א! שכחתי... אהה ציוני... עורך מחזיק בשמותים הללו..." "אהלי! — מוחה דוד בהתרגשות — אל תקרא ככה את ההנועה הגדולה בישראל, אשר קרבה רחוקים אל היהדות ומתאמצת להפך את עתידנו לטובה!"

ימאחרי שהתחיל, הרי הוא מטיף ומדבר בעזוז רוח. נרתחה חיצוי לקולו הרגוני, והרמו לו שיחלל, כי בטויו הם המחה בלפי כבוד האב, אך ללא הועיל. "אָמ, ששותים... אהם הביאו את המשיח! — מי הוא ציוני? איזה בחור, איזה אברך. אדם הגון בודאי לא. הריני רואה גם בעירנו. ממילא, אנשי שלומנו" החסידים מתרחקים מעל האפיקורסים, אך גם "האשכנזים ההגונים" מהעבים את הציוניות. למשל

הננו מברכים את הסופר היהודי מר הינריך יארק-שמינער בוין לאריות בהו היהודה עם הד"ר אלכסנדר מושקאט מברלין רופא במקום התרופה רייכענהאל. בשם ביהמ"ד "בית ישראל" בקראקא הננו מברכים את חברנו מר אברהם גוסבוים להתונתו. ה. פ. לייסמנער. יצחק הורוויץ.

באו זרים בנהלתנו.

"המצפה" יברר ויבקר את כל הנעשה בעמנו ולעמנו, יעיר על כל עולה, ישפוט על כל רע ותקלה בכל מקום שהם, בלי "משא פנים". — זאת היא הפרוגרמה של "המצפה", שפרסמנו בגליון הראשון ובמודעות ובה אהונו באמונה, בלי פחד מפני "מה יאמרו" ולפעמים גם נגד דעת הקהל. ובכל זאת נודה ולא נבוש, כי מאד מאד חפצנו עתה להתפטר מהובתנו זו, שהמלנו עלינו, באותו המקרה, שכל הקוראים העברים בכל העולם — וגם "העולם" הקלני בכלל — מתמרמים עתה עליו. כונתנו על פרסום מאמרו של ש"י הורוויץ ב"העולם" גליונות ד' וה'. הלא החשד הוא כה קרוב: "המצפה" מתוך התהרות הוא מדבר, רוצה הוא לפסול את השבועון העברי החדש המתחרה בו, אחרת אי אפשר היה להכות ממנו ואמנם שמענו מקרוב ומרחוק, כי הכל צפו בכליון עינים, לראות את בקרת "המצפה" על המאמר ההוא,

פיריטון.

טעות.

ספור

מאת ראובן פאהן — האליטש. (סיף)

אחרי שבועות מספר שב דוד סוף סוף הביתה לשבת, והכל מקבלים אותו בחבה נלויה. חותנהו הוסיפה נפך בהכניה בחפזון "קוגל" שני, מתוק, בשביל הארח.

בשבת בצהרים ישבו כלם מסובים יחדו על השלחן ויאכלוהו. גם הבכור של איצקל — נער בן-שש — היה מסב עמהם, כי זקנו הביאהו אתו מן הקלוית. "האכלת קוגל בשבתה שעברו?" שואל ר' משה'לי בשעה שהוא לועם בניהוהא בלסתותיו ומשמיע בין לעיסה ולעיסה: "לבכור שבת".

"קוגל נמצא גם באבסנויה... אך לא דקדקתי לבקשו כלל..." עונה דוד.

"הצדיק שליט"א אמר פעם אחת, כי מי שאינו שועב קוגל בשבת, בידוע שאפיקורס הוא..." נעתק ספי משה'לי מה שהוציא י"ש של קדוש על הלשון. "קוגל לא אכלתי, ואינני הושש כלל לחטא זה... אך המורהו ההענגתי בשבת שעברה ענג רוחני גדול..."

סוקלוב הוא המזכיר הראשי של הוה"פ, הוא גם עורך ה"וועלט", ו"העולם" עוזב בידי צעיר אחד מהצעירים הנ"ל, הרגלים בשם ה"הרות" ובאופן כזה פרץ הסופר הברליני הנ"ל, שמהותו ומטרתו מוטלת בספק גדול, אל המערכת ומסר את תורתו והצעיר הממלא מקום העורך לא העז להשיב ריקס פני איש עשיר מכובד...

ואם יתכרר שידע סוקלוב את המאמר ההוא במסר נמסר לדפוס, אז ברצון — אם גם בכאב לב — יתרו כל הציונים על הכה הספרותי הזה וידרשו סאת הוה"פ, לבקש לו כה אחר, כי מי שלא חס על כבוד האומה ולא חשש להנוק העצום, שיגיע להסתדרותנו ולקיום תקוותינו מפרסום מאמר כזה בעתון הרשמי, אינו ראוי להיות מזכיר העוד הפועל ועורך העיתונים הרשמיים. אבל כאמור ספק גדול הוא, אם ראה סוקלוב את המאמר, אף שלא מצא עוד לנהוץ לגלות יהוסו לו. נקה, כי הדבר יתברר עוד, להסיר מעלינו את ההרפה הזאת ולהצילנו מתרועת הנצחון של אויבנו בכל המחנות השונים ולמנוע עוד ככל האפשר את הנוק הרב, שסבלה הסתדרותנו משמות זו.

עתה דבר אל "גבורי ההרות" שלנו, המה, כש"י איש הורוויץ ובעורך "העולם" האמתי, כפי הנראה כתבו על דגלם: "Una salus wictis nullam sperare salutem" (וורגיל, אנאים כ' 354) = רק מפלט אחד למנוצה: להואש מכל (מפלט). בודאי הרשות להם ללכת בדרך, שבחרו להם, אין לנו אינקוויזיציה ולעולם לא תהיה לנו, ילך לו איש איש בדרך, שבחר לו, אם ע"פ הכרה אמיתית או שאהו בה רק ע"פ מקרה בלי בחינה או — בשביל תועלתו התמריית. אבל מריה דאברהם, למה ממנים אותם לסופרים בעתון הרשמי, הנועד בשביל התחיה ובשביל למשוך את העם אלינו? איך לא יבה לבם של אנשים כאלה אותם בהתנבס אל תוך הסתדרותנו, להשפיע משם על כל עמנו בעת שהוא הפץ לקום לתחיה, בעת שעמל הצי יוכל שנים כבר התחיל לשאת פרי לעמנו דאמלל, בעת שתקוותנו אינה רחוקה עוד — כפי הכמחית ראש הסתדרותנו — מהתגלם בהיים, בעת שאנו צריכים רק לקבץ סביב דגלנו את כל העם? באיזו פנים נכוא עתה אל העם, אל החרדים, והלא רוב עמנו במזרח הוא חרדים, לדבר אליהם על דבר הסתפחות בהסתדרותנו והתנרבות בשביל מוסרנו, אם בעתון הרשמי מרפסים דברים, שכל יהודי נאמן מתמרמר עליהם ופורש ממנו בכזו ושאת נפש? באיזו פנים

נדרוש על הציונות באספות-עם, אם בעתון הרשמי העברי כתוב, כי "תעורת התנועה השצ"ת היתה בזמנה זו עצמה שיש לתנועה הציונית שבזמננו", וכי "היא היתה שאיפה אנושית יפה רוממה. זו היתה התעוררותו של רגש האדם אשר בלב העברי אחרי שנות תרדמה ארוכה בכל משך הגלות, ושכתי צבי זה היה כאמת כמו הרצל בדורנו"? וכל מי שקרא את מאמרי ש"י הורוויץ ב"השלה" לא יוכל להשוב אחרת מאשר התנועה ההיא היא משאת נפשו רק — מפני שסופה היה שמד והוא שואף, שגם סוף הציונות יהיה כך. וסבת שנאתו המופלגה להסידות היא כאמת רק לפי שהיא עכבה את השמד ואת ההתבוללות. זהו סמן מובהק להורוויץ; אין דבר שנאו למיסיונרים כהסידות. איך נתפלץ אנו כאשר יאמרו שונאינו, כי הרצל היה שכתי צבי שני ועתה כתוב בן ב"העולם"! כל שונאינו מבית ומהוץ לא יוכלו לתת לנו מכת לחי קשה כזאת. ש"י המשגע, הסר כל אידיאל, שתאות הכבוד היתה כל שרש נשמתו, שלא יכול לעמוד בנסיון ומסר את עמו ליאוש מר בשביל חיון, הוא דומה להרצל, שמסר נפשו על עמו, בלי כל שימת לב לחיון!

באיזו פנים נכוא אל היהודים החרדים, שרובם ככלם חסידים, לדרוש מהם ללכת אחרינו ולהאמין בנו, אם בעתון הרשמי של הציונים מרוממים את "אותו האיש" ואת האונגלוז ואת פעלי השליחים כרום שמים מארץ מעל הכעש"ט וספרי החסידים? איך נעשה אניציציא לרעיונו בין יודעי עברית, שרובם יהודים חרדים מוקירי תורה, אם בשבועון העברי היוצא לאור בכסף השקלים כתוב, ש"הצר השוה שבהם (ברבנן דאגרתא וברבנן דשמעתתא), שכלם השאירו את העולם הישראלי לחצות עד הצואר ברפש של שקרים מוסכמים ואמונות כוזבות ונר ה' אשר בנשמת האדם הבאה רק מתוך הכרת אמתת המציאות לא האירה (המעיות הן של הכותב) את דרך החיים לא לאלה ולא לאלה". ורק "אותו האיש", "שתביעותיו מהחיים היו מושרשות עמוק בהרגשה האנושית המוסרית של האדם והוא שמסר נפשו עליהן וזה שיקראו על שמו", אף ש"אמנם שאב רבי תורתו מאגדת הפרושים שקרמה לו" (את הסתירות שבין הדברים האלה דמה הכותב, שלא ימצאו הקוראים, כמו שהוא מדמה, שלא ידעו את סבת כתיבתו...)

הלזה ידרשו מאת העברים, שיתמכו בידי עתונים עכרים בכספם, בכדי שיפגעו ברגשותיהם

הקדושים, בכדי שיעשה בהם כל מי שירצה אניציציא לאידיאליו, אף אם הם סותרים לגמרי את אידיאלי הציונות והיהדות? אף אם הם מרחיקים את הקרובים בזמן שעלינו לקרב גם את הרחוקים?

כרי לנו, שיכאו עתה הצעירים המתלהבים לכל מלה חדשה וילגלו על "המצפת" ה"נסוג אהור", המנין על החרדים ועל החסידים. את אלה נענה: נמהרים! לא אנשי הרות אתם ולא מתקדמים, אלא עבדים מופעים, פתאים מאמינים לכל דבר, נלכדים ברשת שונאינו, בכסף נבזה מכרו אזכם לאורכים זרים, אשר תחית ישראל כקוץ בעיניהם. אתם הולכים אחרי מורים מתעים מצודרי נפשות לנוק ישראל ולתועלת המרית של עצמם! לא התקדמות היא זאת, אם בזמן שכל העמים הנאורים באמת משתחררים מעול הכנסייה ונלחמים במורשת אבותם — מיעצים סופרים עכרים אותנו, בעמדתנו על הצי דרכנו לשוב לקדמותנו, לשים צוארינו בעול מורשת האבות הנכרים ההם. מיסיונרים עליכם צעירים ואתם לבשתכם ממליצים בעדם, כי בשם החרות ידברו. אוי לכם ולנו אם ממקור נדלה זה תשאבו חכמתכם והרותכם! אוי לנו אם ממקור גרפש זה נקה נדבה גדולה לחוק ספרוננו. כסף וסופרים וספרים יתן לנו הסופר התמוה הנ"ל ליסר אנודה לספרות לאומית. רבותינו! הרבה יותר כבר בקשו לתת לנו ממקום זה ואנחנו דחינום בכזו, מיליוני נפשות כבר הקרבנו בשביל נאותנו זאת ואיך נתפתה דוקא עתה בעת התחיה? בזמן שקרובה ישועתנו לבא?

ענינים מדינים

הדלגציות. מועצת הממלכה לא הקהל עד החדש הבא. אבל הועדים השונים של הפרלמנט עובדים את עבודת ההכנה בשביל המועצה הכללית. וכן התכנסו הדלגציות מהמועצה האוסטרית והאונגרית בוויין, להועץ על ההוצאות הכלליות. המניסטר לעניני החוץ הבארון אָהרנשאל באר את עבודתו ואת יחס אוסטריא לפוליטיקה החיצונית. כדלגציה האוסטרית פלמ מפיו דבר. שהרגיז את האונגרים כאמרו, ששהפוח אוסטריא ואינגרין המשך גם אחרי שנת 1917 והברית שנעשתה עתה אינה האחרונה. בזה ראו המדיארים התערבות זר בעניניהם הפנימיים, אף שאָהרנשאל הוא גם מניסטרס. אך בכל זאת הסכימו לחשכונו. וקשה מזה הוא חשבון המניסטריום לצכא.

ויקרא לה פתיות-שפלה, אך חייצי שנתה את פני השיחה: "איזה שם תקרא להילדה שלנו?"

"איזה שם? גם אני אינני יודע עוד... איך אקרא לה?"

"קרא לה רגינה... זהו שם יפה... כך נקראת בת הדוקטור... ושם זה יהי זכר לשם דודתי..."

"שם דודתך היה רגינה?"

"לא, היא נקראה רחל, אך היום קוראים לזה רגינה. רחל ורגינה היינו הך הוא..."

"אם בן אקרא לה רחל!"

"לא, דוד... היא כמו מהחנת — לא יפה שיהיה שם בהנו כל כך פשוט, יהודוני..."

"בתנו היא בת יהודים, ותהי גם כן יהודיה!"

שם "גויה" לא יקרא עליה! הסתער מפי דוד.

"לא אבינך... מהתל אתה בגויות השער ומתקצף לשמע השם האשכנזי. אינך יהודי תמים ואינך אשכנזי נאור. קרא לה אתה רחל, ואני אסבב שמהלרגינה..."

ממחרת בששב דוד מן הקלוין, קדמתהו יענטיל בכרבת מזל-טוב, והשאל לשם הילדה.

"שולמית!" ענה בקול חזק.

היולדת, שעצביה חלשים עתה ונוחים לנריו, החלה לבכות בחשאי.

"מה את בוכה, בתי היקרה?"

"איך אוכל לסבב את השם שולמית?..."

נקראה המילדה, והיא מצאה בי החכלים מתנהלים בעצלהים. "אוי... אוי..." צועקת חייצי בכל פעם, וכשירפו חכליה, אוי היא נזכרה בכעלה. לוא היה למצער בביתו... המיד הוא נוסע ושוב נוסע.

"מקשה היא מעט ללדת, אך אין סכנה",

העירה המילדה אחרי שעות אחדות. יענטיל נגשה אל בתה ותלחש לה, כי סגולה ללידה קלה היא גויה-השער... ואמנם — לא בלי מלחמה פנימית והבאת קרבן — הורידה חייצי את הראש החת המספרים, אך החכלים נמשכו הלאה עד הבקר, עד כי יצא הילד לעולם.

"מהו?... שואלת חייצי, הנחלשה מעצמה המכאובים.

"מה שהוא — יהי רק במול טוב... — עונה המילדת — ואת היי אם בריאה ל בת..."

מיד נתבשר דוד ע"י תלגמה, ובערב בא הביתה ומתנה יפה בשביל אשתו בידו. אמנם אף הוא התגעגע לבן, אך התפשר עם המציאות וישמח בי עבר הכל בשלום.

יענטיל הרימה את הילד המחולל, להראותו לדוד והתצפף פולנית: שטקו פשיחל... בן... בן... הזקנה התלמד אצל הנכדה..."

בשנשאר דוד לכרו עם אשתו, שאל אותה מדוע זה נתנה את ראשה לגוויים, ויהתל בסגולה זו

סרא... "עורנו ילד צעיר... אינו לומד הומש..."

עונה יענטי במקומו.

"ולהתפלל בסודר אתה יודע?" שואלו שוב דוד.

"אני לומד טראץ..." עונה הנער מכולבל מן השאלות וכמו חפץ לבכות.

"הוא מהביש ומתירא. שא, ילד שלי... נו,

מאוו: קראקוביצק... נו, טאץ..." מסכמת לו יענטיל

בנענוע ראש.

"כך צריך להיות בן חסיד... לומד פולנית

במסר ידע ראשית למודים עברים... ואלה מהעבים את הציונות..." מניד דוד בראש כלפי הוהנו.

"אל הדאג לו. הוא יהיה איה"ש איש חסיד

כאביו איצק'ל... הנה — והוא מראה על הציציות

ההחובות מתחת לבגרו — כבר הלבשוהו שרית-קמן...

אל הדאג... אין הזכות למי שאינו "לא יהודי ולא

אשכנזי" לדאוג לענינים כאלה... א... א... שיר המעלות,

נו מים אחרונים, כשוב די את שיבת ציון וכו..."

ככלותם לאכול עזבו אחד אחד את השרחן.

דוד וחייצי נכנסו לחדרם, ושם התפרץ מפי דוד מה

שהיה עצור בקרבו למעת חתונתו: "אמרת כי איך

הוא יהודי כראוי, אך, מעיני..."

עברו חדשים רבים.

באחד הערבים חשה חייצי כאב ככליותיה,

ובהגידה זאת לאמה, ענתה ברחש: הכלי-לידה...

הדלגציה האוסטרית רוצה להוסיף על שבר אנשי הצבא ופקידיהם מהיום ומפני שיצא הרבר מאת הדלגציה האוסטרית מהנגדים המדיארים, כי הרבר נראה כאלו אוסטרית מחוקקה חקים לאונגרו.

המלך החדש בפרטוגל. אף שלא העם קשר על המלך, בן-אם חבל חמסנים תקיפים עושקי העם, בכל זאת מצא המלך החדש לנחוצו להפוך את שמת המלוכה של אביו ולהחליף את מקל החובלים למקל נעם. הוא הוציא לחפשי את רוב האסירים הפוליטיים, הקהיל את המועצות השונות, גרע את שכר בית המלך ברצון, נהן מהנות לצרכי הצבור, למען הכון מלכותו ולמען המעיט את שונאי בית המלכות. בזה סחם את פי הרפובליקנים, ובל העם, אשר כמות המלך בידי רוצחים לא הראה כל השתתפות בצער משפחתו, משתהף עתה כאבל המלך ובהלוית אביו ואחיו לקחה כל העיר ליסאבון חבל, כאלו היה המלך צדיק וישר מאין כמוהו. פרנקא הדיקטטור, שהטיל אימה יתרה על העם והסית את המלך הנהרג להכניד אכפו עליו, ברח מארץ מולדתו לפני בוא המלך לקבר, כי חמת העם גרלה עליו.

המהומות במרוקא. במרוקא נמשבות הגרות קמנות בין חיל צרפת ושכמי התושבים, המהנפלים בכל יום עליו וחוזרים אחר אחר עובם חלליהם. שני השולטנים קראו את אשכנז לעזרה, אבל אשכנז אינה רוצה להתערב, כי היא יודעת, שלא תירש עתה צרפת את הארץ. לשלום אין כל תקוה, כי התושבים נלחמים בקנאת הרת, ולא יחתו מפני תותח.

קונגא לבלגיא. וויענער אללג. צייטונג מודיעה, כי מלך בלגיא חזר מדעתו למכור את ממלכת קונגא לאחרים, כי ממשלת צרפת אינה רוצה עתה לעמד על המקח ורמזה לו, כי גם היא רוצה שהפול קונגא לבלגיא לנחלה. עתה מאין קונה ההרצה המלך להשב את התנאי הקשה שהתנה עם בלגיא, שהקרקעות יהיו גם להבא אחוזה המלך וזרעו ועתה תקבל בלגיא את קונגא למורשה.

על המצפה.

ברור.

ישנם אנשים שבצאתם להלחם נגד איזו דעה או שטה חדשה המהחילה להתפתח בחברה ולהתנשם בחיים ובהרנישם מחסור בראיות ומפותים לסתור את עצם הדעה או השטה והבנה הפנימי, בוראים הם להם בדמיונם איזו פנטסיה, מיחסים אותה שמה זו ומבוננים

אחר כך את כל מחי קבלם ואבני בליסטרותיהם נגדה, להראות ולהוכיח עד כמה אינה נכונה, עד כמה אין אין לה יסוד בחיים ועד כמה אינה מובילה אל המטרה ואין הם מרנישים כלל, או אינם רוצים להרניש, שאותה המטרה היא רק פרי דמיונם הם ומעולם לא עלתה על לב מחזיקי הדעה.

זה היה גורל הציונות, שמתנגדיה תלו בה בראשית ימיה בוקי סרוקי, מפלו עליה כל חמאת ואשמה, יחסו לה את המטרה — להושיע לבל העם ולחלצו ממצוקותיו במשך חדשים אחדים ואחר כך תקעו והריעו והראו גלוי לבל, שהתשועה לא באה עדיין ובוזה רצו להראות את אי אפשרות הדעה הציונית. וגורל כזה הוא גם גורל השטה הטבעית בהוראה, שאחרי שהיא מתחילה להתנשם בחיים, לרכוש לה עמדה, את אמון ההורים והחברה, ואחרי שפרי פעולה היא כל כך עצום ומפליא עד שסחם את פיות רוב המשטנים והמקטרגים — מבקשים עתה האחרונים אמצעים אחרים וחדשים להנהגד לה ולהשניאה על הקהל, והאמצעים הללו הם: ליחס לה מטרה שלא היציה מעולם ושלא עלו בלל על דעת מעריציה.

אחת המטרות הפנטסטיות, שהמתנגדים מיחסים לשטה הטבעית, "עברית בעברית" בחנוך הלאומי ושמר אפפלוים שונה עליה במאמרו "לא כן אחי", היא, שמיסדי השטה הטבעית או מפיציה בעולמנו העברי היצו להם את למוד הדבור העברי בתור מטרה בשהיא לעצמה, ומכיון שהדבר כך הוא מפשילים הם את שרוליהם ומצויאים מתוך נרתיקיהם אותות ומופתים, להראות עד כמה עולה שמת הלמוד הישנה על החדשה, עד כמה אין ביבולתו של דבור זה לקשר את הילד אל אונתו, להריחו בריח היהדות, כי רק בכחם של ההנ"ך וספודתו הישנה המלאה פנינים וספרות ימי הבינים לברוא בתוך בנינו את הנימים המאחדים אותם עם עברנו ועם עתידנו, והדבור העברי הנהורק אוטופיה וקשחק ילדים, שאינו מספיק לברוא פסיכולוגיה יהודית וכו' וכו'. מסתבר מאליו, שמכיון שהמתנגדים הנמרצים הגיעו עד הנה הרי הם מרשים כבר לעצמם לכנות את הדבור העברי פטפוט ונמנום, ועוד מיני מלים הנמצאות באיות לקסיקון ומבטאות מושג של עליות וקריקטורה של דבור.

כן, מהנגדים נכבדים, מוכנים אנחנו להניח לרגע, שהדבור העברי אינו חנוך לאומי ושאינו הוא, כשהוא לעצמו, יכול לקשר את בנינו אל היהדות, אבל מי זה אמר לבס, שזאת היא מטרתו? הראו לנו אף בית-ספר עברי אחד, שמטרת התיסודות תהיה רק למוד הדבור העברי כשהוא לעצמו, הראו לנו אף

ספר או מאמר אנימציוני אחר הכתוב בידי מחזיקי השטה הזאת ושהמצאו בה אמרה בוז. מיחסים אתם לנו מטרה, שהיא רק פרי דמיונכם ושלא עלתה כלל על דעהו ובהתפרצכם לתוך דלתות פתוחות הריבם נלחמים מלחמה בריחיים של רוח, בדון קישוט בשעתו. אין אנחנו מקילים אמנם בערכו של הדבור העברי. אצלנו זהו האידיאל היותר יקר, אם אין אמונה בלבבכם יכולים אתם לנבא עתידות או להוכיח, עפ"י השערה גרידא כמובן, שזאת היא אוטופיה, שלא התנשם בחיים. על התנגדות כזו נובל לענות בהתאמצות בל בחותינו בעד אידעתנו, בהבאת ראיות מן ההיסטוריה או לצפות ולראות את אשר ימים ינידו. אבל כשבא בן אדם ואומר, שדבור כלשון לאומית אינו פועל כלום על ההסתכלות בעולם הלאומית ועל המחשבות ועל הפסיכיקה, הריהו נוהן לעצמו, במחילה מכבודו, העזרת עניוה. בל אדם, גם בלתי המפותח ביותר, מכיון שלמד את חקי הפסיכולוגיה היותר אלמנטריים הריהו יודע עד כמה גדולה פעולתה של הלשון המדברת, עד כמה נהפכת היא לעצמו ובשרו של האדם המדבר בה, כמה מהמזגת היא עם עצם דעותיו ומחשבותיו ונחשבת היא אחר כך לחלק בלתי נפרד מרוחו ונפשו.

אבל אין אנו הנים עכשו על אדות זה. למרות ערכו הלאומי הגדול של הדבור העברי לא היה כלל לנגד עיני בוראי השטה הטבעית ואיננו מטרתה, וכל המיחסו לנו בתור מטרה אחרונה ויחידה הריהו מטעה בזדון או בשגגה. המחשבות הראשונות ע"ד השטה הטבעית נתעוררו לא לרגלי החפץ לברוא מדברי עברית, אלא לרגלי האנורמליות הנוראה, ששררה בלמוד העברי, לרגלי עבודה סיויפית של ימים ושנים, שהלכו למיזון בעמיה של שטה מעקלה ומקולקלה, לרגלי הקלקול והאנרחה ואי השטה ואי הסדר, ולרגלי זה, שקשה וכמעט בלתי אפשר היה להקנות עפ"י השטה הישנה, שמת ההרגום, את קניינו התרבותיים הלאומיים, את התנ"ך ואת הספרות העתיקה ואת ספרות ימות הבינים ואת כל אותו האוצר הרוחני הגדול, שהנהו רכוש דורות העבר ונצטבר עד עכשו והולך ומתרקם בעתיד. נכנס הפעוט לתוך חדרו של המלמד ומרגע זה אבד נן עדנו, אבדה ילדותו. פטפוט אבטומטי בלי הבנה בלוית מכות התרוד וגערות וצעקות, הרגום משונה ונלעג ובלתי מתאים ובלתי מוכן של תורה ורש"י ועדן ועדנים ישב האמלל בחדר, עד אכוד הבשרונות ועקול המח ועקמת הגב ומכל אותן השנים הרבות והעבודה העצומה הוציא מלים ז'רגוניות עתיקות בלי קשור ואחוד, בלי הבנה והשגה, מבלי

הרוסים משנות הששים. שם מצאתי עכ"פ מזון נפשי נעים ומבריא, שם מצאתי כר נרחב למייל בו בשעות שהגפש החושבת מבקשת לה מנוח מעמל היום, בשעות שהלב מתרגש וחש צרך להתרום מעט מעל לאטמום-פרה המחנקת של פרוזה החיים הרגילים.

ובתור כרקטריסטיקה למצב נפשי אז תוכל להיות העובדא, כי קרוב לשתי שנים ישבתי באדסה (בשנות 1894 — 1895) ולא הכרתי לדעת אף את אחד הסופרים המפורסמים, שחיו שם בעת ההיא. לא הרגשתי כל צורך בזה. לא בקרתי אף פעם את ישיבת הועד של חו"צ, אעפ"י שהייתי "חבר", בלומר: שלמתי שלשה ר"ב לשנה. וחדשים אחדים גרתי בבית, שגר בו גם אחד-העם — ואני ידעתי, כי זה אחד-העם, שכבר היה אז מפורסם בעולמנו — ואף פעם אחת לא הרגשתי תשוקה להתודע אליו.

אח"ז התחיל להופיע "השלח". ואני, שלא חתמתי על עתונים עברים ולא היו לי צורך בהם, נהייתי במקרה לחותם על "השלח"...

וכבר החוברות הראשונות הביאו מהפכה בקרבי הן העירו כי מחשבות חדשות ורגשות חדשים בראשונה העיר כי סגנונו של אחת-העם רגש כבוד לספרותנו. ראיתי, כי גם כלשון העברית כותבים כסגנון אירפי ומסרים בדיוק עצום מחשבות טורדניות. ראיתי כי גם בעולם המחשבה העברית ישנן פרובלמות, ישנן שאלות עמוקות ופילסופיה רצינית, לא לבר ע"ד

למדתי אמנם גם אני ואחרי החדר עוד ישבתי זמן מועט על התורה והעבודה בקלוז, אבל כבר כאביב ימי העלומים זנחתי את תורת ופניתי אל ספרות ההשכלה העברית. ואולם ספרות זו לא הגיעה לידי במדה מדובה ומה שהגיע לא הניח את דעתי. פניתי לה ערף במהרה ואשים כל מעיני בלמודי הנימנוים. אח"כ קראתי הרבה ספרים רוסים, על הרוב ספורים של מה בכך והמעט ספרי מדע ועיון. לאחר עת מעטה בערך הוברחתי לעזוב גם את אלה ולהשתקע בעבודה פרוזית לגמרי, על שדה המסחר.

מימי למודי הבאתי עמי, איפוא, רק מין "השלמה" עברית בעלי-בתיה, מעט מזה ומעט מזה, אבל מה שלקח את לבי לא היה כלל זה, שמלא את לב המשכילים העברים יוצאי הישיבות. שאלות התקונים בדת לא נגעו מעולם אל לבי וגם חבת-ציון, שבאה אחרי זה, לא משבה את לבי באותה המדה שמשכה אחרים בני-גילי. הייתי מין סימפטיקום קר, מכיט מרחוק ומניע בראשו לאמר: מהיכתי-תית, עשו מה שאתם עושים ולואי שתצליחו. גם הספרות העברית בתור פרובלמה עברית לא תפשה מקום בלבי, את העתונים שיצאו אז לא קראתי — הם נראו לי כפטפומים בטלניים, שבני אדם מן הישוב חסים לאכד עליהם אף רגע אחד מעותותיהם היקרות. הרכה יותר התעניתי בפרובלמות הפילוסופיות של האנושיות, של המוסר האישו והחברתי, לפי המוכן שנתנו להם סופרי

לויבלו של "השלח".

(Pro domo sua.)

חוברת היובל של "השלח" היא מאורע נכבד גם בחיי הפרטים. בה"השלח" נדפס מאמרי הראשון (לפני עשר שנים), הופעתו הראשונה על כמת הפובליציסטיקה העברית ולכן יש לה"השלח" ערך מיוחד בשבילי, הוא לי בכחינת "אלמא ממיר"..." וע"כ אני מרשה לי לצאת פעם אחת מגדר הנמוס המקובל ואניד דברים אחרים ע"ד "השלח" והשפעתו עלי עצמי. אבל אקוה, כי יהיה לדברי אלה גם איזה ערך בנוגע להערכת פעולתו של "השלח" על הקהל העברי בכלל והשפעתו על צעירים שבמוני. הלא הנני רק אחד מרבים בחברה הישראלית ומה שהרגשתי אני ב"השלח", הרגישו בודאי גם רבים אחרים; מה שנתן לי "השלח", נהן בודאי גם לרבים אחרים.

חנוך ההשכלה העברית הנני אמנם גם אני, אבל לא מאותו המצום, שאליו מתיחסים רוב הסופרים העברים. בישיבה לא למדתי מעולם וכל אותן האבולוציות והרבולוציות הרוחניות, שעברו על בני הישיבה עד שנתו מהופשי התורה להופשי העם, עלי לא עברו. ספרות ההשכלה איננה הופסת מקום כ"כ חשוב בהתפתחות הרוחנית וגם עתה אינני יכול להתפאר בכקיאווה רכה באותה הספרות. ישנם ספרים רבים וחשובים, שהנם כמעט רגילים על שפתי רוב משכילינו מדור ההשכלה ואני לא קראתיים ויש אשר גם לא ראיתיים. בחדר

הפוס את עצם הנלמד. רק בידי מעטים מעטים מאד "אחד זועיר ושנים ממשפחה", כמאמר המליצים, עלתה אחרי אבוד עשרות שנים והתמכרות גמורה ללמוד ובכח בשרונות נפלאים להגיע לידי הבנה וסגולת הלמודים העכרים, בלמוד ההנ"ך והספרות העתיקה והחדשה. ואותו המצב הנורא ברא מבקשי דרכים חדשות בהוראה, בקשו שמה חדשה, כדי להסיר את הקלקלה הכי גדולה, או האכזריות והמכניות שבלמוד; בקשו שמה, כדי לפזח לפני פנינו את שערי ספרותנו לרוחה, לתת להם את מפתח הזהב לכל אוצרותינו התרבותיים, למסור להם את השירה הרבה הכמוסה בכתבי הקדש ואת כושמונות המחשבות העמוקות שבספרותנו שבכל הדורות, כמלים קצרות: כדי להקל עליהם את הלמוד ולהקנות להם את אוצרות ספרותנו, כדי לקשרם אל עמנו.

ומבקשי הדרכים מצאו ע"י הקבלה לשמת הלמוד הנהוגה אצל עם ועם וע"י התפשטות שמת ברליץ את השמה הנכונה, האמתית, הטבעית, הרבוב העברי הנהו רק אמצעי ופרודור, אמצעי למטרה: הנוך יהודי. כדי להסיר את האכזריות וכל המגדעות הכרוכות בה מלמדים את הפעולות באופן טבעי לדבר עברית, ומכיון שידועים הם פחות או יותר את הדבר מהחילים ללמדם ענינים, באופן מודרג כמובן, בהתאמה להתפתחות מושניהם והתעשרות שפתם. לא כאן המקום לכאר את אופן הלמוד הטבעי, את זה אעשה בפעם אחרת, לע"ע דים הם השרטוטים שהותית.

להוביח בראיות שמטרת עברית בעברית היא הנוך לאומי גמור, אבל מוקל ע"י סיסתמה טובה, אין כל צרך. הלא יחד עם הספרים הנועדים לראשית הלמודים עפ"י שמה זו יוצאים לאור ונפוצים לאלפים ספרים בעין "בית מדרש", "מביא התלמוד", "דברי חכמים", "שירת ישראל" ועוד באלו, שמטרתם להכניס את התלמידים לטקלינינג, לתוך הספרות העתיקה והחדשה. כדי שלא להרחיק את ערותי — לכל יחשודני הקוראים בהפלגה — אעיד לי את התלמידות והתלמידים ברוחטין, בליץ, סנסיסלב, בוריסלב ועוד, שלא ראו חדר מלמד מימיהם ובמשך זמן קצר בערך עלתה בידם לסגל להם ידיעה הגינה בחמשת חומשי הורה, נביאים ראשונים ואחרונים, תולדות עמנו, דאשית ידיעת המדרש והתלמוד, ועוד. מובן מאליו שכהמצא בתי הספר העברים בראשית התפתחותם אין יכולים להראות על פירות בשוליים כל צרכם, אבל הנצנים בכר מספיקים להוביח למתנגדינו ולכל משכילינו הישנים, שקשה להם להתרגל עם הרעיון ע"ד שפת

עבר — שפה חיה, מהי השמה הטבעית, מה מטרתה ועד כמה מובילה היא אל המטרה. והיה מטרהנו. גם אנחנו יודעים במתנגדינו כמה נמצא את רוח-היהדות ומה יכול לקשר את בנינו לעמנו וקדשו ודוקא לשם זה, ולא לשם מטרה אחרת, אנהנו נלחמים עם הקהל המורגל בנושנות ועם המרדיציה ומרימים את דגל ההוראה העברית הטבעית. כל המטרות האחרות הן פרי דמיונם ופרי התנגדותכם הגלויה והטמירה ואם נלחמים אתם כנגדן הרי אתם נלחמים כנגד רחיים של רוח, ואם לנגוע בעצם ההוראה הטבעית תרצו — יבאו עדים שאין להכחישם ויטפחו על פניכם. צבי שו פ ש מן.

מהעולם הציוני.

ממשכת טורקיא והציונות ביום ג' לח"ו דבר ראש ההסתדרות הציונית מר דוד וולפזון ע"ד יחס הממשלה הטורקית לציונות. לפי דבריו לא ירחק היום שהמ"מ בין ההנהגה הציונית ובין הממשלה הטורקית יביאו פרי ממש. "יכול אני להבטיח, אמר וולפזון כי הממשלה הטורקית אינה מחזיקה את התנועה הציונית בחלום והיא נוכחה יותר ויותר, כי כניסת הרבה יהודים לא"י הביא תועלת רבה לא רק ליהודים ולא"י עצמה, כי אם גם לכל מלכות טורקיא. וזה אינו תלוי עוד בממשלת טורקיא, אלא בני, בעצמנו אם רק יחפוץ העם היהודי והאמצעים לא יחסרו, אז יהיו גם כל האנים יהודים בצדנו".

יער הרצל. מברלין מודיעים, כי כבר נקבץ הכסף הררוש לנטיעת יער בן יותר מעשרת אלפי זיתים. מקוים, כי עוד יצלה לנטוע בקרקע הנקנה לתכלית זו כמאת אלף זיתים. אם יצא הדבר אל הפועל, אז אחרי עשר שנים ישא' היער פרי יותר מחצי מיליון פרנק בשנה. בהכנסה קבועה בואת יובלו לבלכר כ"ס גבוה בא"י. ואם נשים אל לב, כי ביער זיתים בזה ימצאו כמה מאות משפחות יהודיות מחיהם והעצים יועילו הרבה מאד להטיב את האקלים, אז נבין את ערך מטע היער הזה. חבל שאין ערך הרבר הגדול הזה מפרסם עוד בעמנו והכל חושבים, שזהו ענין רק לציונים ולא לעם. דבר קבוץ הצדקה הזאת נרשם בכרלין בתור חברה בחוק המדינה. החובה על כל יהודי לנדב לנטיעת זית אחד שבעה כתריו על שמו. מן החברות, בבוכוב נוסד בח' "פועלי ציון" קלוב דוברי עברית, העורך בכל עת שיחות ודוכחים בשפ"ע ע"ד שאלות נכבדות, גם הנערות מתאספות

לדבר עברית, כחמשים נערות מדברות עברית ומיסדות קלוב לעצמן. — בסמבור הישנה נוסד בית מקרא עברי להפצת הרעיון הציוני והשפה העברית. — בקשאוב ישנו בית מקרא לנערות בנות החסידים להכלית הפצת השפה הפולנית וספרותה. לא יכלו הציונים להשיג חפצם, שיהיה לח' ע"כ שם יהודי, ההרצאות בלן ע"ד ענינים פולנים. — בסטרי היתה, כפי שמודיעים אותנו משם, בשבוע הזה אספת בע"ב בכיה"ג של הרב ליסוד ח' "מזרחי". נבחר ועד, מר גרינברג הקריא את הפרוגרמה של מזרחי ומר גלנשטר הוכיח בנאומו את נחיצות המזרחי ושהרה והלאומית בהתאחדם הן ערובה נאמנה לקיום האימה.

עתונים חדשים. בלכוב יוצאים עתה לאור שני ז'ורנלים מיוחדים לעניני ארץ ישראל "פאלעסטינא" (פולנית) ו"זרובבל" (יהודית), שתכליתם להידות את העם חשיבות עבודתנו בא"י ותעודתנו, למען הרבות חברים לנו בעבודה הלאומית. בארסה החל לצאת לאור שבועון עברי "התחיה", שגם הוא מיוחד לעניני א"י. הירחון "פלישתניה" האשכנזי, שיצא עד כה בא"י, יעבור לא"י עצמה ויצא בתור ספר שנתי בשם "פא-לעסטינא-ארכיב", להספיק ידיעות ברורות משם לכל העוסקים בתחיהנו. — במרנוב התחיל לצאת שבועון ז'רגוני בשם "די יודישע שטימע" לעניני הקהל שם לטהר את דעת הקהל ולהת לו הרגשה יהודית וידיעת עצמו. עתון כזה התחיל לצאת גם ברישא בשם "נייע פאלקצייטונג" אחת לשני שבועות. הצבור בגליציה המערבית מתעורר, סמן מיב הוא.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. ביום א' ש"ז בערב היתה אספה כללית לח' "ציון" פה. אחרי הרצאה יפה של ד"ר בולווא על אדות עבודת הציונים בא"י ומטרתה התפחה ובוה נמרץ ע"ד איפן עריכת השבועון הרשמי "העולם", אשר תחת לחזק את ידיעת עצמנו ועזנו הוא מרפה את ידינו ותחת לקנות את לבות העם לציונות ולהוביח לו את יתרונה ותועלתה לקיום היהדות ולהצלה ולתחיה, היא מרחיקהו ממחננו, בפרסמו מאמרים לבנות את היהדות ולהביא אר הקוראים לידי יאוש מכל תשועה ביהדות עצמה ולהכאיב את לבות רוב העם היהודי עד שיתרחק ממנו כשאט נפש. כל החברים הביעו מחאה עזה נגד מערכת "העולם", שאינה מבינה חובתה והתקבלה פה אחר הרזולוציא הזאת של מר ב"ץ: אספת חברי הח' "ציון" מביעה עצבונה על

במדה ידועה אמנם בן הדבר. אבל יש אשר דוקא אותה האכנסטריקציה וחוג הרעיונות הספיקולטיביים מולידים בחברה הנועה לעבודה מעשית, לעסקנות ריאלית. גם הנביאים היו רק בעלי עיון, דוקטרינרים ומרעישים עולמות בעבור פרינציפ שנתחלל, בשביל מחשבה מפשטת ואצילית. ואיזו רבולוציה מעשית חוללו בעולם? כמה תנועות חברתיות ממשיות וריאליות הולידו נביאיהם?!

ואצל אחד-העם החיון עוד יותר מפליא: הוא הסב הנועה מעשית, הוליד זרם השפעה חיובית דוקא ע"י בקורתו השלילית, דוקא ע"י הנגטיביות שלו. אלו שחונכו על ברכי דעות "השלח" היו והנם העסקנים היותר חרוצים בקרבנו.

אינני מוסחה להניד עד כמה יש לעבודתי אני בשרה עמנו ערך חיובי, אבל שמח אני בהכרת, כי עוכר אנכי, כי זה שנים אהרות מסור אני לעבודה התחיה הלאומית העברית ואת כל כחותי המעטים אני מקדיש לעבודה זו. ואולם מעיד אני עלי שמים וארץ: זיהי השפעת "השלח", הוא עוררני להיות מה שהנני! ואם נשים לב לזה, כי במצב שהעם העברי נתון בו אי אפשר שיהיו מיותרים אפילו זוג ידים אחת לעבודה, אפילו הבח היותר קטן ומצער — הנה התי זאת לעניבה נוספת בזר הכבוד ליובל המאה של "השלח", שהחיה הרבה נפשות מישראל וגם את נפשי בתוכם!

זמן קצר אח"ו נוסדה בעירי האגודה הציונית הראשונה ואעפ"י שהייתי הרצילני נלהב ומתרעם על אחה"ע בעד האופוזיציה שלו, בכ"ז נשאר לי "השלח" כשהיה: מקור השפע הרוחני והמעון הראשי, שממנו שאבתי את מתשבותי. כל מאמר חשיב, וביחוד מאמרי אחה"ע, הייתי מהרגב רוסית ומרצה לפני חברי האגודה, שרק מעוטם היו יודעי-עברית.

ובשנהייתי אח"כ לסיפר עברי, היה זה השפעה ישרה של "השלח", יותר נכון של יוצר "השלח", של אחה"ע. מהלך מחשבותיו צרר את מוחי. אופן כתיבתי הוליד בי את חוש הטעם הספרותי וסגנונו היה לי לקו. אני חושב לי זאת לכבוד מיוחד, שכתור סיפר הנני תלמידו של אחה"ע, היינו: התחנכתי בבית מדרשו, ואעפ"י שכמו היום בן גם אז לא הייתי המים דעים עם אחה"ע בשמתו הציונית ובנגד שמתו זו נלחמתי תמיד בכל אשר הרשו לי כחותי המעטים, הנה בכ"ז היה הוא לי לאב בספרות ו"השלח" לאם מחנכת. אבל מה שאני חפץ להדגיש ביחוד, הוא: ש"השלח" עשני לעסקן צבורי.

רגילים אנו לשמוע. אחה"ע הוא היאורטימיקוס יושב-אהל, איננו יודע את החיים הריאליים ומושך את המושפעים ממנו לעולם של אכנסטריקציה אצילית, לתוך חוג של מחשבות ורעיונות ספיקולטיביים, שאין שם אפשרות להגשים אותם בחיים וע"כ אין הורתו יכולה להיות מורה דרך לעסקנים המעשיים. וכו' וכו'.

קרמנת העולם ועניני התארים או באור הנסים שבתורה עפ"י דרך הטבע — דברים שכבר אבדו או את ערכם בעיני. ראיתי שיש לנו שאלות ופרובלמות יותר גבוהות ויותר עמוקות מאשר חימרות האחרונים בדיני הש"ע — ענינים, שנראו לי כסערה בצלוחית של מים. ראיתי, כי יש ליהודי משכיל אינטרסים לאומיים יותר חשובים ויותר חודרים לתוך תוכן של חיי הלאום מאשר שאלת הרבנות הכפולה או שאלת הצדיקים והחסידים — דברים שחשבתים לפחותי ערך כ"ב עד שהייתי תמה על אנשים משכילים, איך המה יכולים לההענין בהם. בקצרה נגלו לפני איפקים חדשים, עולם מחשבות והרנשות חדש ותכן חדש בשביל היהדות, בשביל אותה היהדות, שער אז השנתיה באופן אחר וע"כ היתה בעיני, איין איבערוואונדערער שטאנדפונקט".

אז נהיה אצלי יום בוא "השלח" ליום חג, שהרבה ימים קודם לו כתיתי עליו ובבואו מלא את כל נפשי. לא יכלתי כבר להסתפק בקריאה ארעית לפני השינה ונס לא בקריאה פעם אחת. קריאת החוברת נהיה אצלי לעבודה חשובה, הראשונה בין עבודות היום, וכל חוברת קראתי כמה פעמים. מעט מעט התחלתי להרגיש את הצרך לחלק את דשומי מן הקריאה הזאת גם עם אחרים מחברי המשבירים ואחרי זמן קצר היה לי כבר צרך נפשי לצאת מתוך החוג הצר של מעיין ומתעמק במחשבותיו ולקחת חלק אקטיבי בחיי הלאום.

מקורב ומרחוק.

שונות. המניסטריום לצבא מכין הצעה לקצוב זמן שרות פקודי הצבא ל"ה שנה תחת מ' של עכשו. אחרי ל"ה שנה יקבדו שכר בטלה שלם כמו בימי שרותם. וכן יתרכה מעתה מספר פקודי המטה. — בעלי בתי הרשת השפירטום בוויין ערכו מחאה נגד הממשלה על הצעה להרים עוד הרכה את מס השפירטום ולתמוך עוד יותר בידי בעלי האחוות. אשר להם בתי משרפות י"ש. — בכניא יצא מסע מסה"ב מטענולותיו, בעבור עקירת בדי הבזל בידי אדם, המסע נפל אל הגיא ואש אחזה בו. אנשים אחדים נהרגו. — סערות השלג היו כשכוע דזה למכת מדינה בכל גליציא ובוקובינה ופולן. מסעות סחורה במסה"ב אינם עובדים, מסעות נפשות נעצרו לימים שלמים. לא יצא איש ממקומו. וכל המו"ט נתעכב, וגם מכתבים מגליציא לא עברו. הנזק עצום מאד. הסערות יצאו מגדר הרגיל, כי בוקים ורעמים נלוו אליהן כמו בקיץ. — בקורפ"עץ אצל בוששאמש היתה מלחמת כוחים רותנים עם זשנדרטים. אחר נהרג.

*

הבחירות לועד המדינה. נכחו ככר הכוריים בכפרים ובערי השדה, נשפך כבר דם עקב עריצות התקופים, העושים את הבחירות לתועלת יחידים ולרעת העם. הכך כנהוג מאז בארץ הזאת. לנו נוגע זה מעשי אחינו בבחירה הזאת. במצת ערים קטנות עשו אחינו המושקים הבוגדים יד אחת עם תקיפי הפולנים. לנזק זכות הבחירה מיד הרתנים היושבים למטה אתם. דדבר מעורר כעס בין העם הרוטני הדל נגד כלל ישראל וסוף סוף יתפרץ הכעס דזה וסכול יסכלו רב נקיים, שאינם מתעוררים כלל בבחירה. בוגדים כאלה ראויים להכדיס מקהל ישראל ולמניע חברתם, כי הם ממיטים אסון נורא עד טמט למובת עצמם. אם אינם יכולים להעזי פנים לפולנים הלא מוטב שלא ישתתפו כלל בבחירה מאשר לעזור תקיפים ולמסור בידם את ההטון ולעזור קצה על ישראל.

אמו זקנתו של ראש הממשלה האוסטרית. בשבוע שעברה מתה בוויין האלמנה מינא פון לעאן אמה זקנתה של אשת ראש המניסטריום הכארון בעק בת שמונים שנה. כל בניה המירו דתם וכלם מתו בחייה. אשת המניסטר בעק נולדה יהודית ונשאה לראש הסקציא במניסטריום כארון דאנצי. החתונה היתה דת משה וישראל, ואח"כ המירו דתם. וכשמת דאנצי נשאה לכארון בעק. הזקנה מתה יהודית וראש הרבנים דר. גירטאן התפלל בעד נשמתה...

שיבת גולים. בוויין מחכים עתה לשיבת אלפי יהודים גולי רוסיא מאמריקה, שאין להם שם מה לעשות. כל אלה ישובו לארץ מכותם רוסיא שנמלטו ממנה בעור שניהם. שרפת הארון בקולומביא. הג' ר' קאפל בעבער התנדב לעשות כהוצאתו ארון בזול לס"ת בכיהמ"ד תחת ארון העץ שנשרף. מפראג שלחו ארבעה ספרי תורה לקולומביא.

הסמינר למורי דת בלבוב. בעתון הטרונובי "יודישע שטימע" אנו קוראים, כי הח' "מהזוי הדת", שאינה קימת, הגישה במשה אל חפרופסור יטורנבך, למנוג. בסמינר מלמדים חרדים ואז יכנימו לו ויעזרוהו להלהם יחד בציונים. אחרי שהציונים נלחמים בסמינר עצמו והחסידים אינם נלחמים רם בצורתו, לכן יקוו, שיעתר להם ויעשה רצונם. על זה השיב שטרנבך, כי יצויה לו יותר בקרת עפרית מאת הציונים מאשר צורתית מצד החרדים. הסמינר נוסד על כסים טרעי, ע"כ לא ילך עם החסידים. נוח לו להתפשר עם הציונים ולעשות את הכניסה אל הסמינר חפשיית לכל. הן אי אפשר לקחת תלמידים לסמינר רק מהגמנויות, שרוב תלמידיהן ציונים והוא מקוה, שהציונים יתמכו בידו בראותם שההנהגה תהיה ישרה, בלי נמיה למפלגה ורק חכמה יהודית ילמרו שם. אחריות הרבנים על העתון הג"ל. חופץ גומץ בו יפול. האמונה ברצח דתי ע"י יהודים. שהפיצו שונאינו בין העם הסתולי, מביאה לפעמים קטולים במכוכה. כשכוע שעבר באה שפחה קתולית אל

בערכת "העולם" המקבלה לדפוס מאמרים העלולים להביא את רגש היהודים הנאמנים לירי התפלצות. האספה דורשת מאה הועד, לפעול אצל מי שהדבר בידו, לדצות את רגש היהודי של כל הציונים הנאמנים ולשנוע בלי מו"מ חזרת מקרים מעציבים כאלה. — חברת "עבריה" פה מראה פעולה רבה להרחבת שפתנו ויריעת עצמנו. בכל שבוע היא עורכת הרצאות וזכוחים על ענינים העומדים על הפרק בתיכל בית המקרא "עורא". חזקו ואמצו והיו לבני חיל! ש. ש.

וויין. כנודע החליטה מועצת הקהלה פה לסגור את בית התפלה "שומרי הדת" בכרוניטינאו. בבח המניסטרט הוויני. הדבר עשה רושם גדול בין היהודים, בי התחלטה גרמה לא רק הפסד לעניני החברה הנ"ל, המביאה טיבה הרבה, כי אם גם קיום כל המנינים הפריטים בוויין הביאה בסכנה. המנינים הלא הם הצורה הפשוטה והראשונה של הסתררות יהודים שוים ברוחם ובמעמדם. בגולה ובטול אופן ההסתדרות הזה מביא סכנה גדולה לצבור. כי היהודים הנאמנים אינם יכולים להתפלל בבתי הכנסת הגדולים בתי התפלה הקטנים אינם "בנים סוררים", כמו שקרא להם ראש הקהל ד"ר כהן, המה מקלט ליהודים מרודים, אשר לא רק יהפלו ביחד, כ"א יעזרו זה את זה בעת צרה. והמבטל מנין כזה הוא מקפח את עמנו המדוכא וגורם משטמה לעצמו. הח' "שומרי הדת" תיכל להיות לקהלה הווינית לסלע המחלקת, אשר הוצאתו ההיניה מעציבות מאד. כי לא נהיתה עוד בזאת, כי ראשי קהל יסגרו בית הפלה בלי סבה מצד הדין של התורה. — ביום ד' לח"ז היתה אספה צירים מחברות רבות, וכלם הביעו התמרמרותם על מעשה הקהל. באספה הזאת, שהשתתפו בה ח' "שומרי הדת", חברת הקילמייס חברת הכרודיים, "אוהבי ישראל", "מרפא לנפש", "אהבת אדם" ויחידים, העיר הד"ר יוסף ציפור על כתב הזכרון, שחבר להגלי אספה אחרת של החברות. אחרי הוכיח הסכימה כל האספה לכתב ההוא והחליטה להדפיס. הוא עוסק לא רק בדבר סגירת המנין, כי אם גם בתקנות הקהל, שאינן מתאימות לא לחקי הממלכה ולא לחקי הקהלות משנת 1890. הכתב הנדפס יתחלק בין החברות, לקבץ התימות עליו ואח"כ יוגש אל ההנהגה הקהל. הנאמנים נועצו גם מה לעשות אם הרחה ההנהגה את הבקשה. ה. מ.

מכתב מירושלם.

ירו שלם, ב' אדר. בשבוע הזה נגמרה הקניה של הנחלה והחצרות הגדולות. אשר בין שבונת היהודים בירושלם, בשביל מוסד "בצלאל". האחיזה נרשמה לע"ע ע"י שם מר לעוונטמן. מנהל הבנק אנגלא-פלשתניה ביפו וירושלם. מחיר האחוזה הוא יותר ממאה ארף פראנק זהכ.

בסבת הרוחות החזקים והנשמים המרכים נהרסו בעירנו בתים אחדים. אסון בנפשות לא היה. גם נעקרו משרשם אילנות רבים. רוב הכורות בירושלם כבר נמלאו מים.

באמצעות הבנק אנגלא-פלשתניה ביפו נגמרה הקניה של שני אלפי דונם קרקע סמוך למושבה "פתח הקוה", ליסד עליו מושבה חדשה על שם העסקן הצבורי הנודע ד"ר סאלווענדי מאשבנו.

בחדש הזה נגמרו בירושלם הבנינים החדשים של חברות "זכרון משה" ו"אחווה". מספר הבתים שנבנו הוא יותר ממאתים. רחובות שלמים רחבי ידים נוצרו על ידם סמוך לשער יפו. גם בשבונת אחינו הכוכרים נבנו בשנה הזאת פה בתים וחצרות יפים מאד. בכלל מהרבה עתה בנין הבתים של היהודים בארצנו, בונים ובעלי מלאכה משהכרים כסף.

ח' יק"א ובי"ח שלחו לירושלם סך מאה אלף פרנק, לקנית חטים וקמח, למכרם כוול וכזה נעזרו העניים מעט מצרת היקרות.

ח' "גייע כפים" קנתה נחלה גדולה של ל' אלף אמה, לבנות בתים לבני החברה. הם רוצים ללוות כסף מהבנק היהודי להשלומי שעורים.

מנדל קרמר.

גידים קתולים בוויין בתלונה, כי נמלמה מבית אדונה היהודי, שבמש להוציא מבשרה דם לצורך דתי. נזירה אחת קנתה לה מצוה והוליכה את הנערה אל הפוליציא. שם ספרה, כי אדונה כבר הוציא ממנה דם ועתה זה שמעיה, כי חותן אדונה אמר, שאין לשלח את הנערה, כי ימי הפסח סרוכים וצריכים לרמה. דבריה היו כה ברורים עד שהיתה הפוליציא מכרחת לחקור ולדרוש. הדרשישה הראתה, כי אדונה והותנו וכל בית אכותיו טרוד דור הם קתולים.

רוקפ"ר המויק. כאשר באה השמועה מאמריקה, כי נשיא ארצות הפריז באמריקה רווולט רוצה להכניע את המיליארדרים, העושים שם את הארץ. דמו בודאי הסוראים בגליציא: מה לנו ולהם, הוא ענין רק ליושבי אמריקה ולכל היותר נוגע הדבר בנו כאופן אמצעי, שלא יובלו העוטיקים ההם לגרום משבר כללי בכל העולם, כמו שעשו בשנה הזאת. אבל באמת הדבר נוגע ביהוד ליהודי גליציא. רוקפ"ר, עשיר העשירים בכל העולם, מתחרה ביהודי גליציא. הוא כנודע סוחר נפט וזוה עשה את כל הוננו. כל מסחר הנפט באמריקה וכאשכנז ובאנגליא וכו' בידו הוא ולא רק המסחר הראשי, כהביאו שמה נפט מאמריקה. כי אם גם המסחר לאחדים. בכל עיר ועיר יש לו פיליאלים. בעלי מכרי הנפט ברוסיא (רוטשילד ונובל) וברומניא לא יכלו לעמוד בפניו וכרתו אתו ברית. רק בעלי מכרי הנפט בגליציא נשארו לברם. ע"כ מסחר הנפט בגליציא לקוי כל כך. וזה קטן עוד בעינינו. הוא הולך ובוכש באוסטריא גם את המסחר לאחדים. בדויעדוויץ יש לו בית זכוכ נפט ובעבורו לא יכלו יתר בעלי בתי הזכוכ לגמור את הקרטל ביניהם. כי הוא לא רצה, פן יקשה לו דרך כבושו את המסחר. הוא יכול להפסיד זמן רב. וכאשר יגמור את כבוש כל המסחר תחת ידו, אז יעשה הוא קרטל וסוחר הנפט יעלה וישיג את כל ההפסד. שהפסיד עד כה. לכן הסוחר או היחיד המונה עתה נפט כוול מן הפיליאלים של Vacuum Oil Company, את נפיוו הוא חיבל. כי הפירמא הזאת היא גינן רוקפ"ר. שצבר תחת ידו את הון כל העולם ועתה רניח ידו הקשה גם על יהודי גליציא, לגזול מידם את מסחר הנפט.

בית הארג של יט"א. כדוברובנא (סך מוהילב) יט"א ליק"א בית ארג לתכלית המצאת לחם לעניי היהודים. אחרי שכלל הוא לסוציאליים, כי כל ארון הוא גולן מכרחים הם לנהוג מלחמה תמידית גם עם יט"א, שהמציאה להם עבודה ולחם. עתה נסגר בית החרשת, כי אין הפועלים יודעים גבול לררישותיהם ומפאות משפחות נועות ברעב.

יט"א. ממשלת רוסיא נטלה את ועדי יט"א בווארשא. כקיעב ובארסה. מעם ההכר: התנועה הארצית דיא אמנס רצויה לממשלה, אבל אנשי הועד אינם רצוים. באיוו קלות דעת מתהלכים שם עם מוסדים יהודיים! ידוע שאין אנשי יט"א מתעסקים בשום דבר פוליטי רק בהעברת יהודים לאמריקה.

רצח. מכריגל (ברועסקא) ביתבים לנו: עירנו עניה בחדשות הראויות להשמע ובעת האחרונה החלה לתת חמר לעתונים ע"ד רציחות הנעשות ביהודים כאחת מערי רוסיא. זה לפני שבועות אחדים קרה פה מקרה יסורי, שנעשה לאחר לבע"ב בעירנו ובשבוע הזה קרה מקרה רצה נורא יותר, כי האמלל נפל חלל. זה יותר משלשים שנה שרת פה נמע גלדפינגר בתור שומר לילה ומדליק הפנסים באמונה ומזאת מצא מחיתו ברחק. ביום ג', ד' לחדש זה, כאשר עמד להדליק פנס במרכז העיוו הפילוהו שלשה נוצרים ריקים מעל הסלם והכוהו מכות נמרצות. אחרי שעות אחדות מת האמלל. כן ע"ה שנה היה. אחד מהרוצחים נתפס והובא כמאסר ושני חבריו נמלטו. פחד נפל על היהודים פה ולא יצאו החוצה מבלי להירדן.

הזהירו. בכמה עתונים נתפשטה מודעה מאיוו פירמא, שייש לה למכור מכונות אריגה למעשה פוזמקאות. היא מכתיחה, כי כל מי שיקנה מידה מכונה כזו ריוח מדי יום ביומו מארבעה ועד חמישה כתרם. וזה כאופן שישלם המונה בעד המכונה ובעד רצמר מראש בכסף מלא כמזומן ואח"כ ישלח אליה את הפוזמקאות העשויות והיא תשלח לו צמר אחר ושכר מלאכה. והנה לא אחד מכני עמנו נפלו בפח הזה. כמה אנשים ראו את המציאה ונפלו עליה

Dr. BENEDIKT KOFFLER

Landes- und Gerichts-Adwokat

פתח את הקנצליי שלו ברחוב פארלעוו-סקי 9, בלוב.

האגרות

בייא דער איוראעליטישען קולטיסנעמיינדע אין אנדריכווי (גאליציען) געלאנגט דיא שמעלע איינעם קאנטארם דער צונלייך שוחט ובודק זיין מוס, פער 15 מערץ 1908 צור בעזעמזונג. בעווערבער, דיא דאס 30 לעבענמאהר ניכט איבערשיטען האבען, פעהריראמעט זינד אונד איבער איינע אנגענעהמע שטיממע פערפיגען, צייטגעמאם פארבעמען קעגען, האבען איהרע געזוכע נעכטט איינער קבלה פאם ראכינאטע אין קראקוי, אן דען געפערטיגמען פאר-שמאנד איינצוזענדען.

געהאלט 1000 קראנען יעהרליך נעכטט גע-בענעמאלומעמע. דורך פרוואט-אונטערריכט אים העכרעאישען איזט איין ווייטערעם נעבענאיינקאמען געזיכערט.

נור בערופענע ווערדען צום פראכעפארטראגע צוגעלאסען אונד דער אקצעפטירמע ערהאלט דיא רייזע-שפעזען פערגימעט.

אנדריכווי, א' דר"ח אדר ראשון תרס"ח לפ"ק.

דער פארשטעהערשטעלפערטערטער

(שרמה) סאמועל שניטצער.

Dr. LEON MIRTENBAUM

ZAHNARZT

KRAKAU, Grodzka 6.

ord. 9-12 - 2-5

פאָרצעלאַן-עמאַר-אונד גאַלדפּלאַמבען, קינסט-ליכע געביסעסע, קראָנען אונד גאַלדבריקען.

HOTEL SPATZ

Krakau.

דען געהערמען יודישען קויפלייטען דער פראווינץ בעהרע איך מיך מיי אלל. בעליעכמע ניי רענאווירטע רעסמאראציאן אים אייגענעם הויז, עקע דער באזיע-ציאלא אונד מעטהנאסע צו עמפעהלען. אים זעלבען הויז האבע איך מיר אויך איין מיט אללעם קאמפארט אייסגעשמאט-מעטעס האַמעל איינגעריכטעטע אייסערסט שמאקהאפע שפייזען כהכלית הכשרות אללערליי ביערע זעמליכע בעקוועם ליכטייטען, בילליגע פרייזע.

הונדמאכונג

אין דעם דער איור. קולטום-געמיינדע געהעריגען נייערבויטען „יודישען געמיינדע-אונד נאציאנאלהויווע“ אין משערנאוויטץ, געלאנגען צום מערמינע דעם 1 מאי ד. י. פאלגענדע לאקאליטעמען צור פערמיעמונג רעם-פעקטיווע פערפאכטונג.

(א.) צווייא אים פארטעררע געלענגע פאר אנט-געשעסעסלאקאלע אונד

(ב.) איינע כשר רעסמאראציאן בעשטעהענד

אויס 4 דיימען — דארונטער איין גראסער זאל —

זאמט רעסמאראציאנסקיכע אונד שפייזעקאממער

נעכטט איינער אויס צווייא ציממערן אונד פאָרציממער

בעשטעהענדע רעסמאראטע אורסוואהונג, ווייטערע

זאמטערין-רעסמאראציאנעם-לאקאליטעמען זאמט קע-

געלכאהן קיכע, דיעכטמאטענציממער, שפייזקאממער,

ביער, וויין, אינד האלצקעללער, צווייא געטרענגמען

קעללערריימען אונד געמזעקעללער, אין אללען דיזען

דיימען איזט עלעקטרישע בעלייכטונג אונד צענטראל-

הייזונג איינגעריכטעט. ארדנונגמעססיג מיט דעם

נעמיגען בעהעלפען ארסטראירמע אפערטען זינד

הוא יועץ לעשות חוזה עם ממשלת אנגליא, שנס היא השקוד בהשמדת ההנינים, למחלה התרדמה המציא קוד גם הרופה. ההנינים ישמדו איפא יען הם נוהגים את היהושים למוץ את דכס ולהביא מחלה על בני אדם, כך הוא משפט „נזר היצירים“.

קברים עתיקים במצרים. נעמס פכרי המלכים אצל תכנ במצרים העליונה נמצאו עדיי מלכה מצרית אשת המלך סעטיס השני מבית המלכות הייט, שחי כראשית ימי השופטים בימי רכורה או אהוד. העדיים הם: צמידים של זהב, נזמים, טבעות מעשי ידי אמן, כשככות שז זהב, שנשא הנשים על ראשיהן, היו צפונים תכשיטים כחוד רפס הנחל, שכפי הנראה השליכום שמה נכנים ערכים, שנכנו כמשך שנים רבות את כל האוצרות אשר ככרי המלכים. הסכר היה ריט. בחפירות, שנעשו בשעכאט נמצא כור קדמון מלפני ההיסטוריא וכו פגרי ננסים חנוטים. וסמוך לו כור אחר כללי וכו גופות ארכעים אנשי צבא וומיים כותי ראש.

מו"ט לך רעי נוער מרדכי בינס קודץ ולרעיתך לחהונה כהכס מ' חנה עכ"ג מר א. פריהויף.

נפתלי האף.

כרכת מו"ט מקרב לבי הנני מנישה למורה ביה"ם גרדאהכיש מר זאכ קראמערוב לחהונתו עם מרת בלומה דום מכוריסלב ולש"ב הנכבד מ' ליב מויב מוועלדזירז לחהונתו עם מ' ברטא בריל.

לאה בלאך — דראהכיש.

הנני מברך את יודי מר ישראל בעריש פרויוער לחהונת כהו מרת יהודית. ש. מ. לור.

כשם אנשי הקלויז המשורטקוב אכרך את הגביר המופלא מר ברוך יצחק וויטאשעקי להכחרו לראש קהלת עירו מלוסמע.

יודי הנאמן משה רעגענבאגען גבאי בקלויז הנ"ל

בדכתי תעלה לראש ש"ב יודי מר אכרהם נוסכיים לחהונתו עם מרת דוכה קרישער. מו"ט גם להורים. מרדכי שפירגעל — ציעשאנוב.

ברנשי יודות הנני מגיש כרכתי כמו"ט ליקרו השלם מר אכרהם נוסכיים מקראקא ככאו ברית הנשואין. יוסף קאפאלער — לבוב.

הננו מכרכים מקירות לבנו את ש"ב היקר מר אכרהם נוסכיים לבאו בצל חפה.

בן ציון מיוועלם ורעיתו — יאסלא.

הננו מכרכים כהכה ובששון את רעי הנכבד מר יהושע יאסמ מקראסנא לחהונתו עם מ' רבקה בת מ' משה לוריא מקראקא. מו"ט גם לאכרותם.

. בן ציון מיוועלם ורעיתו — יאסלא. אכרך את יודי מר אליעזר אלויים מרושא לחהונתו ואת יודי מר יחיאל גולדמאן מגלאנוב לארוסיו.

משה וויעזענפעלד — ירישא. מקירות לבי הנני מגיש כמו"ט לרעי הנכבד מר בעריש בראנדשטעמער מכריגל לאריסרו.

חיים גליקסמאן — פאדגורזע.

כמו"ט לרעי מר יעקב שמינבראך לבאו החת צל אפריון עם מ' פייגה שטראזבערג מוועלקאטש. אנשעל יוסט — וויעלקאטש.

ברנשי אהכה ויודות הנני מגיש כמו"ט מעמק לבי לודי היקר מו"ה ישראל נייברנד מקוצורמיק ולודותי לאריסה בהם מ' רזא עם מר זיסא האכר. מו"ט להוגו.

הנני מברך את יודי היקר מר משה משיש מלוב לארוסיו את המשכלת העכרית מ' פאני ליפשיץ מבשקאויץ. מרדכי יוסף בלייבער — לבוב.

לבל אוהבי ויודי בכלל וליודי כנפשי מר י' ל' וויינרעכ מפה כפדט, שרהאוני יודותם וכרכוני לאריסתי הנני מגיש כזה תודתי מעמק הלב.

ארי' לייבוש בלומענפעלד — ברנוב.

יצא לאור ספר

תמונות וטפוסים

מאת הסופר החביב הנודע

ש ב ח ו א ל ה א ו ס ק י

המכיל

שלשים ספורים. מחוות וציורים

מהיי היהודים בגליציא.

מחיר הספר 60 העלער במרקאות, ועם המשלוח עוד 5 הלר. להשיגו אצל המו"ל:

S. L. Deutscher, Buchdruckerei in Podgórze.

למו"ס ראכאט הגון.

הזמינו אצל הפירמא דג"ל כמה מכונות וצמר בכסף מוזמן ועברו על המכונות כזעת אפס בהריצות גדולה. וכאשר שלחו את הפוזמקאות להפירמא דג"ל, שתשכה להם צמר אחר ושכר מלאכה, בקשה תואנות שונות ומאנה לקבל את הסחורה, כי אמרה שיש חסרונות כמלאכה. הסונים עשו הזמנות שנית ושלישית על צמר ודקדקו לעבוד כלי כל חסרון וגם כפעם הזאת מצאה לה הפירמא חסרונות ומומים. וכה שנו ושלוש עד כי נוכחו לדעת, כי הפירמא דג"ל כל מנתה, למכור בכסף מלא מכונותיה, שאינן טובות כהמכונות מבתי חרשת אחרים. מכונות מהפירמא דג"ל יכול אני למכור לכם בעד חמשים כתרם, אשר הפירמא דג"ל תקח בעדם מאתם. כי בעירנו יש איש, שהיה אץ להעשיר וסנה מפירמא דג"ל שש מכונות וצמר ושכה לה את הפוזמקאות ג' פעמים והיא מאנה לקבל, כי אכרה שרפוזמקאות לא נעברו כראוי. האיש אכד כנסחה הוזה שני אדפים כתרם. ודמכונות מונחות אצלו על העליה ואין קונה. כמה וכמה בתולות, עברו כל ימיהן בזיעת אפן עד שצברו איזו מאות כתרם. ולכסוף אכדו את כל רכושם וגם על אחרים כמסחר המוכ הנ"ל. ע"כ באתי להזהיר כזה להשמר מהפירמא הנ"ל. כי תמיד ידה על דעליונה. כאונגנן נאסרה הדפסת דמודעה דג"ל ע"י דממשלה.

דניאל שטערנפעלד — סערעטה.

כבית הספר. מורה הדת: מדוע גלו אדם וחותו כגן העדן? לוי הקטן: בודאי לא היה להם לשלם שכר-דירה.

פרעה מלך מצרים.

הכמים את גויה פרעה בן רעמסס הגדול. הפדופסור לורט מצא את דגויה אצל קבר אמנוחמף השני והחוקרים ברו, שהוא גוף מענעפטאח בן רעמסס הגדול. רעמסס היה העריץ, שהעכיר את בני ישראל כפרך וכנפטח כנו הוא פרעה, שדבר עמו משה רבנו, הוא שכאו עליו המכות האמורות בתורה והוא אשר הוציא את ישראל כארצו ורדף אחריהם עד ים סוף. ואת הגויה הזאת כדקו זה עתה, כמו שבדקים הרופאים איזה גוף מה, שמה כבית החולים. ב"סמרנד מגזיון" מודיע עתה דוד מ. בעדאע את תוצאות הכריקה הזאה. הגויה היתה, ככל מהי מצרים, חתולה בפסי בד כהה. לא נראה בהכרכיו כל פאר והדר, כל עדי ולכוש מלכות, רק פהקא קמנה, שהיתה דכוקה בארון מראשותי המה, הודיעה, כי זהו פגור כנפטח-פרעה, שמלך על מצרים העליונה והתחתונה. בזהירות גדולה גללו את פסי הכד מעל המלך הקדמון, שפפל בו גם משה רבנו. כאשר הגיעו אל החוזה נבהלו: המלך נכחו שנית אחרי כזת מצרים של בני ישראל. נבר היטב, ששרביט הזהכ היה חתול על החוזה, כמו אצל גויות כל הפלכים, אבל איזה נכב שלח בו יד. ככליון עינים חכו העוסקים, שיגלו פניו של המלך הגדול, לראות עם מי דבר משה את דכריו הקשים: „שלח עמי ויעברוני!“ הפנים גללו. הגלגלת גדולה וארובה-סגלגלה, החפס חפס הנשר, הלחיים ארוכות וחדות, השפתים דקות ומלאות מרץ, רק העינים, שהכישו ככזו על משה ואהרן ככאם אליו, חסרו מחוריהן. ימיו האחרונים לא כלה פרעה כנעונים, כי עורו קמטים קמטים תלוי מעל עצמותיו, איזו מחלה קשה כלהה את כשרו מתחתיו. הגוף קצר ורחב, שניו נשרו כחייו, זקן היה האיש כמותו. זהו פרעה הנזכר בתורה, צורר ישראל הראשון. ויש לזכור, שגם חו"ל אמדו, כי פרעה קצר הקומה היה (מו"ק י"ח).

מחלת התרדמה. הפדופסור רוכרט קוך הכרליני, ששהה ימים רכים כאפריקה המזרחית, לחקור על אדות מחלת התרדמה, המשמידה את הכושים היושנים שם, הודיע באספת חכמים לפני הקיסר את חוצאות חקירתו. גם המחלה הזאת, ככל המחלות, באה אל האדם ע"י כרואים זעירים, שאינם נראים לעין. המזיקים האלה מוכאים אל דם האדם ע"י צרעה, היא מין יתוש עוקץ. והצרעה נוזנה מדם התנין (קרוקודיל), אשר ביאודי מצרים וכוש. קוך אומר, כי אין לבער אחרי המחלה הזאת רק בהשמדת התנינים ובסגירת החולים.

כיום שפעטעסטענס 14 פעברואר 1908 איז דער איר. קולטוס-געמיינדע-קאנציליא משערנאוויץ, שיללער-פלאטץ צו איבעררייבען.

דיא געשעפטסלאקאלע אד א ווערדען ענט-וועדער געטרענט אדער צוזאממען אן איינען אבנעהמער אויף דיא דויער פון איינעם, צוויי און עווענטועל דריי יאהרען — עבענזא די רעסטיוראטיאנסלאקאלי-מעמען אד ב פיר איי, עווענט. דריי אדער 6 יאהרע פֿרעמיטעט, דיוע לעצטערען אביעקטע יעדאך נור אן 1 אבנעהמער. אין דען רעסטיוראטיאנסריימען שמעללעט דיא פֿערפעכטערין עטווא 200 זעססעל, פֿערנער גע-וועהנליכע מישע, אייניגע געפאלסטערמע אונד איי-פֿאכע וואנדבענקע זאווע שפיגעל בייא, אונד ווערדען דיוע איינריכטיגונגעגעשטענדע מיט פֿערמיטעטע. בעווערבער אים דאס רעסטיוראנט מיססען

דעסטיוראטוירע בעצוו. גאסווירטע זיין, אונד האבען דען נאכוויי איבער איהרע ביסהעריגע מעציג-קייט אין דיווער בראנכע אונד פאכליכע איינזונג צו ערברייגען. אן וואדיאום אין בארעס אדער עפענט-ליכען ווערפאפיערען זינד פאלגענדע בעטרענע צו ערלענען א. צ. אד א פיר דאס גרעסערע געשעפטס-לאקאלע איין בעטראג פאן 200 קר. פיר דאס קליי-נערע געשעפטסלאקאלע הינגעגען איין זאלכער פאן 100 קר. אד ב פיר דיא רעסטיוראטיאנסלאקאליטעמען איין בעטראג פאן 1000 קר.

ווייטערס ווירד הערפארנעהאכען, דאסס זיך אים „געמיינע" אונד נאציאנאלהיווע" איין — אין דיא פערמיטעטיג ניכט איינבעצאגענער — פארנעהמער גראסער פעסטיאאל מיט שפייזענאויפצוג אין אללע שטאקויערקע בעפינדעט, וועלכער זאלל צו פעסטיליכען

פערנאשטאלטונגען אונד פֿערזאמלונגען פון דער געמיינדע זעלבסט בענוצט אדער אויך אז אנדערע געגען ענטגעלט איבערלאסען ווערדען ווירד. עטוואיגע אויף דיווע פֿערמיטעטונגען בעצוג האבענדען אויס-קינפֿעטע ווערדען יעדערציט וואהרענד דער געוועהנ-ליכען אמטשטינדען (1—9 אוהר פֿמ. אונד 6—3 אוהר נמ.) אין דער קאנציליא דער אונטערציכעטען קולטוסגעמיינדע משערנאוויץ שיללערנאסע נומר 3. ערטיילט, אונד קענען וועהרענד דיווער צייט דיא צור פֿערמיטעטונג געלאנגענדען איביקאציאנען בעזיכטיגט ווערדען.

פאס פארשטאנדע דער איר. קולטוס-געמיינדע. משערנאוויץ, אס 8 יענער 1908
דער פרעזע
דר. כעננא שטרויכער.

נמרנו בבית דרפוס הם המפואר

דבר יום ביומו.

יביל לכל יום ויום מימי השנה דברים השוים לכל נפש.

תיכן החיבור הוא:

- א) לידע כל ימי החדשים באיזה יום מימי השבוע יכול לחול ובאיזה לא יחול לעולם.
- ב) לכל יום ויום דברי תורה השייכים אליו המושכים את הלב ונחוצים לכל רב, דרשן ומגיד.
- ג) מאורעותיו והולדותיו של כל יום ויום מה שנעשו ונולדו באותו היום הנוגע לאחינו ב"י עד העת האחרונה, בדרך אשר סלל הגאון יעב"ץ ז"ל בסדרו.
- ד) ימי פטירת רבנים מגדולי ישראל עד שנת הרמ"ו ומביא הרכה דברי תורה מהם.
- ה) מראה מקום לשאר תכוריו המדברים מיום המדובר בו.
- ז) מסגולת חודש זה, צרופו, שכמו ומזלו.

מאת הרב הדרשן ר' חיים קנאלער נ"י מפרעמישלא

בעהמח"ס דרשות פרי חיים, הוספה פר"ח לדרושי רמ"ן, ביאור פר"ח לחמש מגלות, כבוד חכמים על הורה, בן חלד על מאמרי רבכ"ח ואחד השיחים על וזכחו ריב"ל עם סני דב"א הנדפסים, ומהם אשר נדפסו שנית.

חלק ראשון לימי ששת חדשי הקיץ מניסן עד ראש השנה יביל 240 עמורים נמצא בבית מסחרנו ומחירו 1 K, למ"ס ראכאט כנהוג.

Amkraut & Freund, Przemyśl.

חידות ההגדות הנפלאות

ע"ד עשרת השבטים ופתרון

מאת שמעון מנחם לור.

תכן הענינים: פתיחה. פרק א', יסוד הסמבטיון בתור אות לקרשת שבת. כ. הסמבטיון ז"הרי חשך" ביחוסם להשכטים. ג. ההגדה על אדות „בני משה" ויסודה. ד. ממלכת ישראל בערב הדרומית ובאפריקה המזרחית, ממלכות יהודיות של הכוזרים, התלזים והאווארים באירפה. ה. אלדר הדני וספוריו. ו. נפלאות עשה"ש מקומות ע"י ערים נכרים. ז. מהות השבטים הנ"ל זסוד „שבט ינוס". ח. ממלכת ישראל באווי התיכונה. (בשורת בנימן מטריוו). ט. בשורות ע"ד ביאת עשה"ש והמשיח. יב. ממלכת ישראל במדבר סהרה, יא. דור הראובני ושלוחותו (ממלכת ישראל במדבר ערב). יג. ממלכת ישראל בהורו (דברי הימים של עשה"ש). יד. עקבות נרחי ישראל באווי המזרחית ובאוסטרליא יד. ער-ראיה לכל הגדות. טו. אגרת גחמה מכני משה, אשר מעבר לנהר סמבטיון. טז. שבתו צבי ועשרת השבטים. יז. הגדת „היהודים האדומים" ויסודה. יח. תורים נוספים לבקש את עשה"ש (מכתב רבנים אל בני-משה). יט. עשרת השבטים והסמבטיון בחינא. כ. עשרת השבטים באמרוקה. כא. האנגלים — עשרת השבטים. כב. היפנים — עשרת השבטים. כג. בטול ההשערה החרשה, שהתבוללו עשה"ש בגוים. כד. פתרון החידה. כה. השבטים ונחלקותם בא"י ואופן גלותם. כו. יהודה וישראל גוי אחר. כז. שנים עשר שבטים בשמן הזה. כח. אחרית דבר.

תגלה מקורן ומהותן, כל ההשערות תבהנה, להעמיד את הרבר על אמתותו. מחיר הספר 2 כתרנים. — להשיגו ע"י ארמיניסטרציא „המצפה" בקראקא.

ספרי לימוד של הפירמא הישנה

A. FAUST, KRAKAU

בבית מסחרנו נמצאים תמיר ספרי הלמוד לעברית בעברית:

הרבור העברי ח"א 1.30, ח"ב 1.80 וח"ג 2.90. מראה עינים ח"א 1.10 ח"ב 1.60 וכן כל יתר ספרי הלמוד מכל התוצאות.

לימוד הקריאה

וסדר התפלות לערי ישראל מתורגם בלשון פולנית ע"י ש. זייכנער מורה הדת ולשון עבר בקראקא. מחירו מכורך 60 הלר.

המדבר

מסגול לשון עבר ע"פ ד"ר אהן, מהדורה חדשה ג' חלקים. מחיר כל חלק כתר אחד.

גמרא למתחילים

בו כלולים כל דרכי הגמרא מן הקל אל החמור, על ידו יפתח שכל הנער, להתרגל ולהכין כהויות דאביו ורבא. עם באיר רחב, שעל ידו יהיה נעזר התלמיד להכין דברי הגמרא. ונוף בו מלון תלמודי זארגאני, המכאיר מלים תלמודיים קשים הנמצאים בספר הזה ע"פ א"כ. מחירו 1.30 כתרנים.

גמרא לתלמידים

בו כלולים דברי הגמרא היותר מפולפלים, למען יתחד שכל הנער, להכין את הענינים היותר נשגבים. הגמרא לתלמידים הוא עם פירש"י בשלמות, וגם בו נוסף מלון תלמודי-זארגאני, בנ"ל. 1.45 כתרנים.

סוגות הגמרא

עם פירש"י והיספות, בו יבואו סוגיות שלמות, הבנויות על יסוד משא ומתן לפולק, נועד לנערים, שכבר יש להם יריעה ממשית להכין סוגיא שלימה בכל מקצעות הש"ס. בסופו נדפס קובץ חדשים והוא ילקוט חדש מגדולי מפרשי הש"ס אנשי השם, לחדד בהם את שכל הנער. מחירו 2 כתרנים. אחרי אשר יגמר התלמיד את ג' ספרים האלה, יכול לילך לבטח דרכו, בלמדו בעצמו במסכתות הש"ס כלי עזר המורה. ככל ג' האלה ישנם גם פרקי אגדה, בהם נכללו מדות, מוסר ודינים, ככדי שיקלוט הנער הלומד את המאור שכתורה.

כל אלה נערכו ונסדרו על ידי: יעקב גאלדמאז איש פינסק.

המכבר הראשי הוא אצל א. פויסט בקראקא. — למוכרי ספרים רבמ.

לזרזים בזול

בבר התפרסמו בעולם תנורי הברז שלי דהמנת חמין לשבת בעמט גחלי עץ המחזיקים חום לשלושים שעה. יען רבה עתה סחורה מוכנה, הנני מוכר הנירים תלה לו קדירות בעלות 3 ליטר (כ' לחלב א לבשר, ביא לכדו) בעד 10 כתרנים, דחת שהי' מחיר תנור כזה עד כה 14 כתרנים. כל הקודם יזכה ואח"כ ישוב המחיר כבראשונה. המשלוח נגד שלישי המחיר מראש והשאר נאכנאהמע.

RUBIN PERLBERGER

Myślenice—Galizien

Tscholent-Üfen Fabrikant.

שירי ציון מהדורה ג', המחיר 50 ה' קבץ-מנגינות לנגן ולזמר המחיר 1 כתר, בחול 10 ה' יתיר לקניס 12 אכס. 20% רבט. — כסף מראש, גם במקראות — הכתבת:

Verein „Zion" Nadwórna, (Galizien).

מהות המוסר

מאת ישראל סירקיס

המחבר העברי הזה סלל דרך חרשה בפילוסופיה והוא מגלה העלומות חכמה במסתרי נפש האדם. הוא חיפש כל רזי הסכות, שגרמו את הדעות המוסכמות בתורת המיסר של סדר החברה. היא מהפך את כל השקרים המוסכמים ומעמידם על אמתתם, קירא לכל כלל אנושי כשמו האמת ומראה מקורו. המחבר הוא פילוסוף עמקן וככ"ז בעל סגנון פשוט ומובן לכל. ככל פרק ופרק הוא מגלה המון אמתיות מפליאות ומחכימות. ספר כזה לא נכתב כתוכנו זה מאות בשנים. המחבר באיט-ריא נמסר ל„המצפה".

מחירו 1.40 כתרנים עם פריטא ע"י האדמיניסטרציא של „המצפה".

HOTEL KELLER
KRAKAU, KRAKAUERGASSE 27.

איך בעעהרע מיך דען העררן יודיש ארשה-אקסען קויפ-לייטען בעקאנט צו מאכען, דאסס איך מיין אלט בעקאנטעס אינד בעלעכטעס האָטעל אונד רעסטיוראנט אים אייגענעם הייזע, ניי רענאווערט אונד מיט אללען בעקוועמליכקייטען אייגעריכטעט האכע. פֿיר האָכצייטען, פֿערזאמלונגען אונד פֿעסטע שמעללע איך מיינע יוואנערשאַנען גראַסען זאאל צור פֿערפינגונג. אים האָטעל בעפֿינ-דעט זיך אויך איין מאָדערנעם באַרעציממער, וועלכעס דען רייזענרען צו גוטע קאַממט. — בילליגע פֿרייזע, קולאנטע בעדיענונג. שמאק-האפטע אייסערסט כשרה שפייזען.

A. M. KELLER

ריזענדע.

פיר מיין שבת אונד יום טוב שמרענג נעשלאססענעם אוהרען אינד נאָלרווארען-פּערזאנרם- אונד אכצאהל-געשעפט זוכע איך צוויי יונגע ליימע, דיא ענטווערער שאָן גערייזט האבען אדער דיא זיך צו רייזענדען אן פריוואטקונדשאפט אויס-בילדען וואָללען. אלטער פאן 17—24 יאהרען בעפאָרצונט.

SALO KUTNER
Rodzin-Schoppinitz b. Kattowitz
(Oberschlesien).

בית כסתר הספרים של

אברהם ראָבינזאָהן בסטאניסלוי
ממציא לכל דורש כל ספרי "הושיה", "אחיאסף", "האור", "מיריה", "יבנה", "איראעליט" מוולנא, "אביב", כל מיני ספרי חנוך ולמוד חרשים וגם ישנים, ספרי השבלה החדשים, ביבליותיקה עברית 200 ספרים בעד המקח הנמוך 80 בתרים, כל מיני ביבליותיקות לילדים, לבני הנעורים, ביבליותיקה נצנים, פרחים, כבורים, כל ספרי זרנון, ספורים, רומנים וחזיונות הבל במקח השוה. מלון של בים מגרובוסקי וקלונער אתן בעד חמשה בתרים נעמא. חבורה, בתי ספר, ביב-ליותיקות מקבלים רבם הגון. קמליג מפורט וגם כללי ישלח לכל דורש חנם.

האדרסה:

Abr. Robinsohn, Buchhandlung
Stanislaw.

פחמיאבו
ממבראות אשר בפרוסיה משתח
D. Goldstein, Oświęcim.

זרגון ולשוז-עבר

(למי משניהם היתרון?)

בן שם הספר — המכיל י"ג פרקים גדולים — שיצא עתה לאור, הנותן פתרון לשאלה האקטואלית עפ"י מופתים הסמוּרים ומרעיים, באופן שבל הכתות והצדדים ימצאו חפץ בו.

מחירו בחר ועשר אנורות (1 K 10 h) וישלח הפשי.

להשיגו אצל המחבר והמו"ל:

M. J. HEILMANN

Podgórze, Józefinska 24.

להשיג גם אצל נוכח ספרים:

G. Fortgang, Kaschau, (Ungarn).

!! AUSVERKAUF !!

4 Paar Schuhe um 7 Kronen.

Durch Ankauf enormer Quantitäten in Schuhwaren werden nur durch kurze Zeit um **Spottpreis** abgegeben **2 Paar Herren- und 2 Paar Damen-Schnürschuhe** mit stark genageltem kräftigem Lederboden, mit extrafeinem Lederbesatz, hocheleg. neuester Façon und stark. Grasse nach em. oder Nr. **Alle 4 Paar kosten blos 7 Kronen.** Versandt per Postnachnahme. Umtausch gestattet, auch Geld anstandslos retour. — „Schuh-Exporthaus, Krakau“ Postfach 95.

המהלפה!

אנחנו מודיעים בזה, כי הכשרנו את הרחיים שלנו, הנודעת בשם הפירמא „מאטארענמיהלע בוששאטש“, לפחינה קמחא דפסחא בהכשר הרב הגאון אב"ר דק"ק סטאניסלוי ובהשגחת הבר"צ רפה. המחנה מתוקנת ומשובללת בכל המכונות החדשות ובכל תקין על אופן היותר טוב. ובל אשר יבוא אתנו בכרית המסחר יכול להיות נכון ובטוח, כי יפיק רצון על כל אופנים הנדרשים מהקונה עצמו. הבשר עם רשימת המקחים נשלח חנם לכל דורש.

בוטשאטש.

חיים שור **יהודא שאפירא**
חיים ווייסעלבערג **יוסף גאטטפריעד**

מודעה נחוצה לעוברי אורח.

אתכבר בזה להודיע לכל הנוסעים הנכבדים, כי העתקתי את בית מלוני, שהי' לי עד בה ברחוב מנישא, לכיתי העומר ברחוב דאבראמילער-שמראסע נומר 3 אם מהאָר ומיום 4-מען נאָוועמבער הבע"ל יהי' איה בית-מלוני שמה, פתוח בחדרים יפים ומרוחים נחמדים למראה, וארוחת ארוחת המיד, תהי' ערובה לפני כל העוברים ונוסעים דרך עירנו, במאכלי מעדנים ובכל מיני משקאות היותר טובים, ערכים לחיך טועמם, בנקיון גדול ובתכלית הבשרות, כאשר יעידון ויגידון עלי וזאורחים הנכבדים בעצמם, אשר כבר בקרו אותי עד היום, ואשר יבקרוני הלאה ברצות השם, והגני עומר הבן בכל עת לשרת את כל הבאים תחת צל קורתיו על צד היותר טוב ובאופן היותר מועיל.

משה ראטהמאן, האמעל עם רעסטוראציען

פרעמישלא. דאבראמילערשמראסע 3.

כתובתי:

M. Rothmann, Przemyśl, Dobromilerstr. 3

Hotel & Restauration.

ERSTES SPECIAL-HAUS von ECHTEN

GRAMOPHONE-PHONOGRAPHE

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU

in Krakau, Grodgasse 71.

עייגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העברעאישען לאטטען. — עכטער קאָנצערט-גראַמאָפֿאָן מיט די מאַרקע „שרייבענדער ענגעל“ זאַממט 10 פּלאַטטען נור 35 פּלאַרין. ניעמאָנד זאָל ריעזע בעסטע געלעגענהייט פּערזיימען.

פּרייזקוראנטע עט הויפטפּערזייכניסע אויף פּער-לאנגען גראַמאָן אונד פּראַנקאָ.

שמע ישראל!

אצלנו אתרוגים מגנינו שבמושבות בארץ ישראל, שהם האתרוגים המיוחדים בכשרותם שבכל העולם, העומדים תחת השגחת הרב הגאון הצדיק המפורסם רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א אב"ר דיפו והמושבות תוב"א.

למסר את כספכם לנכרים בעד אתרוגים מורבכים ופסולים בירוע לכל העולם, שאסור לכרך עליהם.

נא מי מהסוחרים להראות בעובדות גלויות, כי נמצאים בעולם עוד אתרוגים כשרים מכלעדי אתרוגי אנודתנו „פרי עץ הדר“.

ידוע לכל, כי אתרוגנו הנם גם יפים ומפוררים ער להפליא ונמכרים באותו המחיר של האתרוגים הנכרים.

זאת על לבכם, כי ע"י העמל הזה יכולים להתקים חמשת אלפים משפחות מישראל על אדמת ישראל על יגיע כפם.

נא מאתנו את החוברות והתעודות מגאוני וגרולי ארץ ישראל, שנשלח חנם לכל דורש והוכחו באמת דברינו.

אגודת „פרי עץ הדר“

מבעלי הגנים של האתרוגים הכשרים ממושבות אחינו בארץ ישראל.
Gesellschaft »Pri Ez Hadar«, Jaffa, Palästina.

מכתבים ללמד

ערכת לי שיטה שלמה ומסוימה להורות תלמידים את השפה העברית. מרחוק עפ"י מכתבים. המתלמידים יוכלו לרכוש להם את השפה על נקלה ולבוא בה לידי שלמות בכל מקצועותיה, בדקדוק, בכתיבה, בקריאה וכדבור. פרוספקט חנם. מכתב לדוגמא חצי הכתר במרקאות.

שבת וואלקאווסקי.
Krakau, Miodowa 9.

פיר זיעפארבייטער

ראטגעווערבע אללע סאָרטען אונד זיעפ-רייזען צו האכען בילליג ביי:

L. Apermann Brody, Postfach 25.

ערשמע קראקויער מיט עלעקטרי-שער קראפט בעמריעבענע כשרה כשרה

דאמפּהיזעלכווארען

פאבריק

מיט דען בעסטען סאָרטען פרימא מאשינען. ערצייגט שענע פרימא סאלאמי וועראנעזער, ברוסט שינ-קען, קרענוירסבעל א. ז. ו. פּער-זעהען מיט הכשר של הבר"צ רפה. עכפּאָיעהלט צו

בילדיגסטען פּרייזען.

אויף פּערלאנגען ווירד פּרייז-קוראנטע עט הבשר איינגעשיקט.

Emanuel Glaser
KRAKAU, Bozego-Ciafa 8.

בשר לפסח גאנוע-פּעטמ

ראָהעס אונד געקאָכטעם פּערזענדעט מעגליך פּרישעם

Juda Zins in Husiatyn (Galizien).
פּרייזע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים מבערזאן, מפרעמיסלא ומסמרי זענדע אויף פּערלאנגען.

רחתונה ולמשתה.

המשורר הראומי הנודע היפּטן והמציא חיים יוסף באקסענבוים, מחבר הרבה שירים ליריים, נודע בתור בדהן מודרני, אשר הראה כבר כהו בהוגי משפחות הסידיות ואדיסמוקרטיות לרצון כל שומעיו, מתרשה בזה להודיע, כי מוכן הוא לכל קריאה על שמחות ומשתאות, ואחראי הוא אשר כל שומעיו יפיקו רצון. בידו יותר מכאה מכתבי-תורה ותהלה מגרולי ישראל.

תשלומין כפי השואה.

J. Boxenbaum, Volksdichter
Kolomea.

כשר Sichere Existenz כשר

Streng rituelles Restaurant mit Logis für 35 Personen ist gegen Baarzahlung für 5600 M. sofort zu verkaufen.

Balsam, Berlin, Auguststr. 63.

Wyd.: **Naftali Hof.**
S. M. Lazer.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukarni S. L. Deutschera w Podgórze